

KAPITTEL 2

NYSGJERRIGHET OM HANDLING

Som i et forord presenterer kapittel 1 den søkendes tvil og forvirring. Deltakerne i krigen omfatter alle Kaurav og Pandav, men bare Arjun er fylt av engstelse. Men Arjun er selve legemliggjørelsen av hengivenhet som den veifarende med en åndelig søken. Det er hans kjærlighet til Gud som inspirerer ham til å gjøre seg klar for krigen mellom ånd og materie. Det første stadium er dermed preget av kjærlighet og forgudelse. Min ærverdige lærer pleide å si: "Tro at forgudelse av Den øverste ånd har begynt når man er familieoverhode¹. Da er det tegn til tretthet og tårer og følelser så kraftige at de virker kvelende." Mangfoldige tråder er snodd sammen i kjærlighet: dharm, anvisninger, from forening og følelser.

I det første stadiet i åndelig leting er tilknytning et hinder. I utgangspunktet ønsker alle å oppnå den endelige virkelighet, men den tilbedende fylles av desperasjon når det går opp for ham at når han er kommet et stykke på vei, må han kutte alle bånd til familien. Derfor lærer han seg til å være tilfreds med de skikker han fulgte tidligere. Han nevner til og med rådende skikker for å rettferdiggjøre sin forblindelse, akkurat slik Arjun gjør det når han insisterer på at familieriter er Sanatan Dharm. Krigen vil forårsake utryddelse av selve Sanatan Dharm og ved siden av det ødeleggelse av familier og tap av sivilisert atferd. Dette er langt fra noen selvstendige synspunkter fra Arjuns side. Tankene hans er uttrykk for endel

1 Gaehastya: det andre av fire stadier i det tradisjonelle hindu-livet. De andre tre er brahmcharya, vanprasth og sanyas. [back](#)

iboende oppfatninger som han har skaffet seg tidligere før han nærmet seg en dyktig lærer som Krishn.

Fastlåst i disse tradisjonene utarbeider menneskene tallrike religioner, sekter, store og små grupper og kaster i mengder. Noen trykker seg på nesen, andre gjennomborer ørene mens atter andre mister sin dharm fordi de berøres av noen eller fordi maten og drikken deres er forurenset. Ligger skylden hos de såkalte "urørlige" eller ikke-hinduer? Slett ikke. Skylden burde heller legges på dem som utbrer villfarelser i dharms navn. Når det gjelder oss som hører på dem, er vi blinde ofre for det som bare er villedende skikker, og derfor må vi også ta en del av skylden.

På Mahatma Buddhas tid fantes en sekt som ble kalt Kesh Kambal². Medlemmene av denne sekten lot håret gro slik at det ble som et teppe. Dette ble oppfattet som en standard for perfektjon. Enkelte har ment at det er fromt å leve som kuer, mens andre har levd og oppført seg som hunder. Men alt dette er bare tåpelige skikker som ikke har noe å gjøre med bevissthet om Gud. Det var splittelser og meningsløse skikker tidligere, og vi ser dem også i dag. Det var også splittelse og tåpelige skikker på Krishns tid, og Arjun er offer for noen av dem. Dette kan man se av de fire argumentene hans, nemlig at krig ødelegger den evige Sanatan Dharm og fører til varnsankar, en syndig blanding av forskjellige klasser og livsstiler. Ofringer av syke forfedre vil opphøre, og at vi forsøker å ødelegge vår rase, påkaller store forbannelser. Deretter snakker Yogeshwar Krishn til ham.

1. **"Sanjay sa: 'Til ham (Arjun), med øyne som sto fulle av tårer fordi han var overveldet av medynk, snakket Madhusudan slik.'"**

संजय उवाच: तं तथा कृपयाविष्टमश्रुपूर्णाकुलेक्षणम् ।
 विषीदन्तमिदं वाक्यमुवाच मधुसूदनः ॥१॥

2 Direkte oversatt betyr Kesh-Kambal "teppe av hår". ^{back}

Til Arjun med øynene fulle av sorgens tårer og dyp opphisselse, snakket Madhusudan, ødeleggeren av arroganse, slik:

2. **"Herren sa: 'Hva er årsaken, O Arjun, til denne lite mandige (ikke likt Arjun), himmelsperrende og skammelige desperasjonen, som har komme over deg på dette farlige stedet?'"**

Krishn bruker uttrykket "visham" for stedet der Arjun og han befinner seg på dette tidspunktet. I tillegg til at ordet betyr "vanskelig" eller "farlig", betyr det også "unikt" eller uten sidestykke". Krishn vil altså virkelig vite hva som har forårsaket åndelig uvitenhet (agyan)³ hos Arujan i disse uvanlige, makeløse omgivelsene. Dette er omgivelser som ikke finnes noe annet sted i verden fordi det dreier seg om en åndelig sfære med streben mot et overjordisk, himmelsk mål. Hvordan har åndelig uvitenhet kommet over Arjun i slike universelle og udiskutable omgivelser? Hvorfor kaller Krishn Arjuns synspunkter åndelig uvitenhet? Har ikke Arjun kategorisk sagt at det er hans høyeste ønske å forsvare Sanatan Dharm? Er det åndelig uvitenhet å ha bestemt seg for å forsvare med kropp og sjel det Arjun tror er den uforanderlige, evige dharm? Ifølge Krishn er det slik, for det har ikke vært vanlig blant dem som virkelig fortjener å bli kalt mennesker. Det gir heller ikke adgang til himmelen. Det befordrer heller ikke herlighet. Den som holder seg strengt til rettskaffenhetens vei, er Arya. I hindu-skrifter betegner ikke "Arya" noen bestemt rase eller slekt, men en uvanlig kultivert mann som holder seg kompromissløst til dharm. Krishn legger til at hvis det å dø for sin familie ikke var et eksempel på uvitenhet, ville vismenn ha praktisert det. Hvis familietradisjoner hadde vært den endelige virkelighet, ville de ha blitt brukt som en stige til å klatre opp til himmelen og frelsen. Da Meera sang sine sanger med guddommelig tilbedelse, hevdet folk at hun var sinnssyk, og svigermoren

श्रीभगवानुवाचः कुतस्त्वा कश्मलमिदं विषमे समुपस्थितम् ।
अनार्यजुष्टमस्वर्ग्यमकीर्तिकरमर्जुन ॥२॥

3 Agyan: uvitenheten som får et menneske til å oppfatte seg som atskilt fra Den øverste ånd og som mener at den materielle verden virkelig eksisterer. ^{back}

fordømte henne som en ødelegger av familien. Men i dag husker ingen svigermoren for at hun felte mange tårer fordi hun var bekymret for tilstanden i familien eller for å gjøre dens ære trygg, men verden hyller minnet om Meera. Hvor lenge kan vi egentlig huske mennesker som bare er opptatt av familien sin? Er det ikke klart at skikker som verken fører med seg herlighet eller sublim lykke og som ikke på noe tidspunkt er blitt akseptert av en Arya (et menneske med dharm), må være en slags uvitenhet? Krishn sier til Arjun:

3. Ikke gi etter, O Parth, for det umandige for det kler deg ikke. Reis deg opp, O Parantap, og jag på flukt denne uverdige svakheten i hjertet ditt.”

Krishn oppfordrer Arjun til ikke å gi etter for kraftløshet (klaibyam). Er Arjun impotent? Mangler han virilitet? Er vi virile menn? En impotent mann er en mann blottet for mandighet. Ifølge vår visdom gjør vi alle det vi tror er mandig. En bonde som svetter dag og natt ute på jordene sine, forsøker å bevise sin mandighet gjennom arbeidet. Noen demonstrerer sin mandighet i næringslivet, og andre forsøker å bevise at de er ekte mannfolk ved å misbruke sin makt. Men ironisk nok, selv etter denne livslange framvisningen av mandighet, forsvinner vi tomhendt til slutt. Er det ikke opplagt at alt dette ikke er sann mandighet? Sann mandighet er selvkunnskap: bevissthet om Sjelen og dens guddommelige opprinnelse. Vi kan igjen sitere fra Brihadaranyak Uphanishad. Gargi sier til Yagnvalkya at en mann som kan være utstyrt med seksuell dyktighet, likevel er umandig hvis han ikke har noen bevissthet om den legemliggjorte Sjel. Dette Jeget er den virkelige mannen (Purush), strålende og ikke manifestert. Anstrengelsene for å kjenne dette Jeget er sann mandighet (paurush). Det er på grunn av dette at Krishn ber Arjun om ikke å gi etter for impotensen. Det er ham uverdige. Han er en brennende ild som overvinne fiender. Derfor bør han avvise denne ynkelige svakheten og ruste seg til kamp. Han bør gi avkall på sine

क्लैब्यं मा स्म गमः पार्थ नैतत्त्वय्युपपद्यते ।

क्षुद्रं हृदयदौर्बल्यं त्यक्त्वोत्तिष्ठ परंतप ॥३॥

sosiale tilknytninger, for de er bare svakheter. Dermed kommer Arjun med sitt tredje spørsmål:

4. "Arjun sa: 'Hvordan, O Madhusudan, fienders banemann, skal jeg skyte piler i slaget mot menn som Bheeshm og Dron som bare fortjener at jeg viser dem ære?'"

Arjun kaller Krishn for Madhusudan, ødeleggeren av egoets demon, og vil vite av ham hvordan han kan kjempe mot sin stamfar Bheeshm og lærer Dron. Begge fortjener bare ærbødighet. Dobbel atferd er, som vi har sett, Dronacharya: atferden som oppstår av følelsen av at Gud er atskilt fra oss, og vi er atskilt fra ham. Men bevisstheten om denne dualiteten er også den første tilskyndelsen til åndelige prestasjoner. Dette er Dronacharyas foretreffelighet som lærer. Og vi har Bheeshm, selve sinnbildet på villfarelse. Så lenge vi viker av fra den rette vei og påvirkes av villfarelse, barn, familie og slektninger, fortøner alt seg som vårt eget. Følelsen av at de tilhører meg – er mine, er mediet som villfarelsen virker gjennom. Den villfarne mann mener at de er verdig tilbedelse og klamrer seg til dem, for noen er far, andre er bestefar, atter andre er læreren som har undervist ham. Men etter åndelig tilknytning finnes verken lærer eller elev, og Jeget som har fått bevissthet om essensen, om Den øverste ånd, blir overlatt til seg selv.

Når jeget absorberes i Gud, er verken læreren en mottaker eller eleven en mottaker. Dette er en tilstand preget av den mest opphøyde fortrinnsighet. Etter å ha assimilert lærerens fortrinnsighet, tar eleven del i den, og skillet mellom læreren og eleven viskes ut. Krishn sier: «Arjun, du skal ta bolig i meg.» Arjun blir identisk med Krishn, og det samme gjelder alle vismenn som har kjent tilknytning. I en slik tilstand smelter lærerens eksistens sammen med elevens hjerte, og hans storslagenhet strømmer spontant lik en krystallelv gjennom det.

अर्जुन उवाच

कथं भीष्ममहं संख्ये द्रोणं च मधुसूदन ।

इषुभिः प्रति योत्स्यामि पूजार्हावरिसूदन ॥४॥

Men Arjun er ennå langt fra denne tilstanden, og i øyeblikket bruker han lærerens tjenester som et skjold for å slippe å delta i krigen.

5. Å leve i denne verden som en betler som tigger om almisser, er bedre enn å drepe lærere, for hvis jeg dreper dem, vil alle mine gleder og rikdommer og ønsker i denne verden være gjennomtrukket av (deres) blod.”

Arjun foretrekker livet til en tigger som lever på almisser framfor å drepe lærerne sine. I stedet for å bety "tigge for å oppnå et utkomme" (for å holde liv i kroppen), innebærer "tigging" her utnyttelse av store menn – ved å gjøre dem kanskje halvhjertede tjenester – og til gjengjeld få gunstige gaver. Mat er den eneste Gud, og etter å ha fått del i den, er Sjelens hunger lindret for alltid.⁴ At han skulle, selv på en beskjeden måte, fortsette å smake mannaen av Guds fortrefelighet ved å tjene og utnytte en vismann uten å være nødt til å skille seg av med sin familie, er ønsket bak Arjuns tårevåte oppfordring. Gjør ikke de fleste av oss det amme? Det er vårt håp at vi gradvis, en eller annen gang, når åndelig frigjøring uten å måtte ødelegge kjærlighet og tilknytning til familien. Men det finnes ingen slik vei for den som søker og som har nådd opp til et høyere prestasjonsnivå enn dette og er sterk nok til å møte krigen som raser på slagmarken i hjertet hans. Å utnytte og bønnfalle som et fattiglem i stedet for å gjøre noe på egenhånd, er som å tigge om mat som en betler.

I "Dhamnadaya Sutt" i Majjhim Nikaya har Mahatma Buddha også erklært at maten som er skaffet ved tigging, er underlødige fordi den er som kjøtt mottatt som almisse.

गुरुनहत्वा हि महानुभावान् श्रेयो भोक्तुं भैक्ष्यमपीह लोके ।
हत्वार्थकामांस्तु गुरुनिहैव भुञ्जीय भोगान्कथिप्रदिग्धान् ॥५॥

4 Denne tanken finnes flere steder i Upanishad. Upanishad Taaittiriya sier: "De som dyrker mat som Gud (Brahm), får alle materielle gjenstander. Fra mat oppstår alle skapninger som etter fødselen lever og vokser av mat. Alle vesener overlever på mat, og når de dør, er mat en del av dem." ^{back}

Hva kan han oppnå, spør Arjun, ved å drepe lærerne sine? Hva annet kan verden belønne ham med for denne forbrytelsen enn den unaturlige gleden ved blodflekkelede fornøyer i form sanselig tilfredsstillelse og materiell rikdom? Det går fram av dette at han kanskje tror at kjærlig tilbedelse av Gud vil styrke hans jordiske lykke. Det eneste han tror han behøver å prestere etter denne anstrengede kampen, kan ikke være annet enn å nyte rikdommen som bevarer kroppen og de sanselige fornøyer. Han fortsetter med enda et resonnement:

6. "Jeg vet ikke hva som er best, at de (Kauravene) erobrer oss eller at vi erobrer dem – til og med Dhritrashts sønner – som er våre fiender, men etter å ha drept dem, har vi kanskje ikke lyst til å leve."

Ikke engang besittelse av gledene man hadde håpet på, er sikret. Arjun er i villrede med hva han skal gjøre for å oppnå herlighet, for alt han har sagt til nå, har vist seg å være ren uvitenhet. Han vet heller ikke om han kommer til å drive Kaurav på flukt eller om de kommer til å jage ham. Han mister livslysten hvis han dreper Dhritrashts sønner som nå står oppstilt mot ham. Hva skal han leve for hvis hans følelser av tilknytning overfor slektningene sine, som samtlige er et resultat av Dhritrashts uvitenhet, blir ødelagt? Men samtidig forekommer det Arjun at det han har sagt nå, kan være galt. Derfor henvender han seg til Krishn igjen:

7. "Med sinnet fylt av svak medynk og forvirring over det som er min plikt, ber jeg deg instruere meg om det som kan være til hjelp for å oppnå herlighet, for jeg er din elev og har søkt tilflukt i deg."

न चैतद्विद्यः कतरन्नो गरीयो यद्वा जयेम यदि वा नो जयेयुः ।

यानेव हत्वा न जिजीविषामस्तेऽवस्थिताः प्रमुखे धार्तराष्ट्राः ॥६॥

कार्पण्यदोषोपहतस्वभावः पृच्छामि त्वां धर्मसंमूढचेताः ।

यच्छ्रेयः स्यान्निश्चित ब्रूहि तन्मे शिष्यस्तेऽहं शाधि मां त्वां प्रपन्नम् ॥७॥

Med hjertet svekket av medynk og sinnet tåket av forblindelse når det gjelder dharm, bønnfaller Arjun Krishn om å fortelle ham hvilke hjelpemidler som kan være de aller gunstigste for ham. Men hvorfor skulle Krishn gjøre dette? Ifølge Arjun er det Krishns plikt å vise ham den rette vei fordi han (Arjun) er en elev som har funnet ly hos ham.

Dessuten trenger han ikke bare instruksjon, men også støtte når han snubler. Han er som en mann som ber en hjelper løfte en bær opp på ryggen hans, surre den fast der og også bli med ham. For hvem skal legge børen på plass igjen hvis den glir ned? Slik er Arjuns nesegruse underkastelse i forholdet til Krishn.

På dette stadiet er Arjuns overgivelse total. Hittil hadde han tenkt på seg selv som Krishns likemann eller til og med bedre enn ham i enkelte ferdigheter. Men nå legger han seg flat for sin vognfører. En dyktig lærer har tilhold i sin elevs hjerte og er alltid ved hans side inntil målet nås. Hvis han ikke er der ved hans side, kan eleven mislykkes i sin søken. Som vokterne over en jomfru som beskytter henne til hun gifter seg, opptrer en dyktig lærer som en vognfører som på en behendig måte manøvrerer elevens Sjel trygt over naturens farlige daler. Arjun underkaster seg på enda en måte:

8. "Jeg kan ikke forstå at en ubestridt og innbringende dominans over hele verden eller (for den saks skyld) herredømme over gudene, kan lindre sorgen som sliter ut mine sanser."

Arjun får seg ikke til å tro at et sikkert og lukrativt rike som strekker seg over hele Jorden, og heller ikke et Indr-lignende herredømme for himmelens guder, kan hjelpe ham til å bli kvitt sorgen som får sansene hans til å visne. Hvis sorgen hans ikke lindres, hva skal han gjøre med alle disse ervervelsene? Han bønnfaller om å få slippe kampene i krigen hvis dette skal være det eneste han

न हि प्रपश्यामि ममापनुद्याद् यच्छोकमुच्छोषणमिन्द्रियाणाम् ।
अवाप्य भूमावसपत्नमृद्धं राज्यं सुराणामपि चाधिपत्यम् ॥८॥

får til gjengjeld. Han er ytterst nedtrykt og vet ikke hva han skal si etter dette.

9. "Sanjay sa: 'Etter å ha sagt dette til Hrishikesh, sa Arjun, erobreren av søvn og ødeleggeren av fiender, til Govind⁵ (Krishn) at han ikke ville kjempe, og så ble han taus.'"

Hittil er Arjuns holdning blitt bestemt av Puran⁶ som inneholder forordninger for seremonielle handlinger og offerriter foruten nytelse av fordeler som blir et resultat av en god gjennomføring av disse tingene. I disse verkene er himmelen det endelige mål, men Krishn opplyser Arjun senere om at denne tenkemåten er feilaktig.

10. "Hrishikesh, O Bharat (Dhritrashtra), snakket med et smil om munnen til ham (Arjun) som satt sorgtung mellom de to hærene."

Krishn, kjenner av hemmelighetene til det innerste hjerte (Hrishikesh) snakker smilende til den sørgende Arjun:

11. "Herren sa: Selv om du sørger over dem du ikke burde sørge over, sier du likevel kloke ord. Men den skjønnsomme sørger verken over de levende eller de som er døde."

संजय उवाचः एवमुक्त्वा हृषीकेशं गुडाकेशः परंतप ।
 न योत्स्य इति गोविन्दमुक्त्वा तूष्णीं बभूव ह ॥९ ॥
तमुवाच हृषीकेशः प्रहसन्निव भारत ।
 सेनयोरुभयोर्मध्ये विषीदन्तमिदं वचः ॥१० ॥
श्रीभगवानुवाचः अशोच्यानन्वशोचस्त्वं प्रज्ञावादांश्च भाषसे ।
 गतासूनगतासंश्च नानुशोचन्ति पण्डिताः ॥११ ॥

5 Et av flere navn på Krish som betyr "en kugjeter" eller en "dyrepasser". [back](#)

6 Navn på visse eldgamle, hellige verker, 18 i tallet, som man tror er skrevet av Vyas. Disse verkene inneholder hele grunnstammen i hindu-mytologien. [back](#)

Krishn sier til Arjun at når han sørger over dem som ikke er en slik sorg verdig, sier han også kloke ord, men skjønnsomme menn sørger verken over de sjeler som er borte eller de som lever. De sørger ikke over de levende, for også de skal dø. Det betyr at Arjun bare snakker som en klok mann. Han kjenner ikke virkeligheten siden –

12. "Det er ikke slik at verken du eller jeg eller alle disse kongene ikke eksisterte i fortiden, og det er heller ikke slik at vårt vesen vil ta slutt i framtiden."

Det er ikke slik, forklarer Krishn, at han, den dyktige lærer eller Arjun – den hengivne elev – eller alle disse kongene med forfengeligheten som særpreger herskere over mennesker, ikke eksisterte på noe tidspunkt i tidsaldrene som skal komme. Den dyktig lærer er der til alle tider, og det samme er hengivne elever og herskere som symboliserer lidenskapens og den moralske blindhetens perversjoner. I tillegg til å kaste lys over Yogs bestandighet generelt, har Yogeshwar Krishn her spesielt understreket dens eksistens i framtiden. Han forklarer hvorfor man ikke bør sørge over de døde og sier:

13. "Siden den legemliggjorte Sjel går gjennom spedbarnsalder, ungdom og alderdom i kroppen og siden vandrer over i en annen kropp, sørger ikke standhaftige menn over at han dør."

Når den legemliggjorte sjel går fra barndom til ungdom og så visner i alderdommen og får den ene nye kroppen etter den andre, er kloke menn ikke offer for forblindelse. På et tidspunkt er en mann en gutt, og så vokser han til en ung mann. Men dør han dermed? Så blir han gammel. Jeget er hele tiden det samme, det er bare

न त्वेवाहः जातु नासं न त्वं नेमे जनाधिपाः ।
न चैव न भविष्यामः सर्वे वयमतः परम् ॥१२॥
देहिनोऽस्मिन्यथा देहे कौमारं यौवनं जरा ।
तथा देहान्तरप्राप्तिर्धीरस्तत्र न मुह्यति ॥१३॥

tilstanden i den fysiske kropp som han har bolig i, som stadig forandrer seg. Det finnes ingen brist i ham når han går over i en ny kropp. Denne overgangen fra én fysisk kropp til en annen kommer til å fortsette inntil Sjelen er forent med Den øverste ånd som alene er hinsides enhver forandring.

14. "Det finnes fornemmelser som varme og kulde, smerte og nytelse, O sønn av Kunti, når sansene møter sine objekter. Uthold dem med tålmodighet, O Bharat, fordi de har en begynnelse og en slutt og er forbigående."

Kontakten mellom sansene og deres objekter som skaper nytelse og smerte og følelser som kulde og varme, er tilfeldig og kortvarig. Arjun burde derfor se bort fra dem. Men i stedet rystes han bare ved tanken på nytelsene som bunner i foreningen mellom sansene og deres objekter. Familien som vi lengter etter nytelser for og læreren som vi høyakter, representerer tilknytningen til sanser. Men årsakene til denne tilknytningen er kortvarige, falske og forbigående. Og våre sanser skal heller ikke møte objektene de nyter, og de skal heller ikke alltid ha kapasitet til nytelse. Arjun rådes derfor til å gi avkall på sanselige gleder og lære seg å stå imot kravene fra sansene sine. Men hvorfor rådes Arjun på denne måten? Er dette en krig i Himalaya der han må utholde kulde? Eller er det en ørkenkrig der han må tåle varme? Som kunnskapsrike mennesker sier, har den faktiske "Kuruksheer" et moderat klima. I løpet av de 18 dagene som hele Mahabharat-krigen varer, er det mulig at årstiden vil forandre seg: at vinter og sommer vil komme og gå? Sannheten er at utholdenheten for kulde og varme, av lykke og sorg, av ære og vanære, avhenger av den søkendes åndelige utholdenhets. Geeta er, som vi har sett mer enn én gang, et ytre uttrykk for den indre konflikt som raser i sinnet. Denne krigen er krigen mellom den grove, fysiske kroppen

मात्रास्पर्शास्तु कौन्तेय शीतोष्णसुख-दुःखदाः ।

आगमापयिनोऽनित्यास्तांस्तितिक्षस्व भारत ॥१४॥

og Jeget som er klar over sin identitet med Gud. Det er en konflikt der til slutt også de guddommelige krefter blir ubevegelige etter at de har undertrykket syndige impulser og satt Jeget i stand til å bli ett med Gud. Når de ikke er igjen noen ugudelighet, hva annet kan fromme impulser bekjempe? Geeta er på denne måten en framstilling av indre konflikter som raser i sinnet. Men hvilke fordeler fører ofringen av sanser og deres nytelser med seg? Hva oppnås med dette? Krishn sier om dette?

15. "Så, O edleste av menn (Arjun), den som besitter sinnslikevekt i smerte og nytelse, og er fast og upåvirket av dem (følelser produsert av møtet mellom sansene og deres objekter), fortjener (å smake) udødelighetens nektar."

Den standhaftige mann som betrakter sorg og lykke med samme sinnsro og ikke plages av sansene sine og deres tilknytning til objekter, er verdig tilstanden av udødelighet som erkjennelse av Den øverste ånd fører med seg. Her henviser Krishn til tilknytning, nemlig amrit, bokstavelig talt udødelighetens drikk. Arjun hadde tenkt at til gjengjeld for krigen ville han bli belønnet med enten en himmelsk bolig eller myndighet til å herske over Jorden. Men nå forteller Krishn ham at belønningen vil være amrit og ikke himmelske nytelser og jordisk makt. Hva er denne amrit?

16. "Det uvirkelige har intet vesen, og det virkelige har intet ikke-vesen. Sannheten om begge er også blitt sett av menn som kjenner virkeligheten."

Det uvirkelige har ingen eksistens. Det har intet vesen, og derfor kommer det ikke på tale å gjøre slutt på det. På den annen side er

यं हि न व्यथयन्त्येते पुरुषं पुरुषर्षभ ।
समुदुःखसुखं धीरं सोऽमृतत्वाय कल्पते ॥१५॥
नासतो विद्यते भावो नाभावो विद्यते सतः ।
उभयोरपि दृष्टोऽन्तस्त्वनयोस्तत्त्वदर्शिभिः ॥१६॥

det intet fravær av det virkelige gjennom all tid – fortid, nåtid og framtid. Arjun spør så Krishn om han sier at dette er en inkarnasjon av Gud. Krishns svar på dette er at forskjellen mellom det virkelige og det uvirkelige er også blitt avdekket for vismenn som har erkjent menneskesjelens sanne natur som identisk med Den øverste ånd som gjennomsyrer universet. Det vil si at Krishn i Geeta er en seer som har skaffet seg innsikt i virkeligheten. Hva er egentlig sant og falskt, virkelig og uvirkelig?

17. "Vit at siden Ånden som gjennomsyrer universet, er uforgjengelig og uforanderlig, kan ingen bevirke dens ødeleggelse."

Det som er spredt i universet og til stede i hvert atom, kan ikke ødelegges. Ingen er i stand til å ødelegge det uforgjengelige prinsipp. Men hva er navnet på denne udødelige amrit? Hvem er han?

18. "Kjemp, O Bharat (Arjun), for mens legemer som utstyrer Sjelen, sies å ta slutt, er den legemliggjorte ånd selv evig, uuttsettelig og grenseløs."

Arjun formanet til å reise seg og kjempe fordi alle disse fysiske legemene som finnes i den iboende, grenseløse og evige Ånd sies å være kortvarige og flyktige. Denne Ånd, Jeget, er uforgjengelig og kan ikke ødelegges på noe tidspunkt. Jeget er virkelig, mens den fysiske kropp er underkastet døden og dermed uvirkelig og ikke-eksisterende til enhver tid.

Krishns formaning til Arjun er: "Kjemp fordi kroppen er dødelig." Men det er ikke klart ut fra formaningen om Arjun bare blir bedt om å drepe Kurav. Er ikke mennene på Pandavs side også "legemer"?

अविनाशि तु तद्विद्धि येन सर्वमिदं ततम् ।
विनाशमव्ययस्यास्य न कश्चित्कर्तुमर्हति ॥१७॥
अन्तवन्त इमे देहा नित्यस्योक्ताः शरीरिणः ।
अनाशिनोऽप्रमेयस्य तस्माद्युध्यस्व भारत ॥१८॥

Er ikke Pandav udødelig? Hvis fysiske legemer er dødelige, hvem er Krishn kommet for å forsvare? Er Arjun ikke også et legeme? Er Krishn kommet for å forsvare denne kroppen som er uvirkelig, uten vesen og uten ende? Hvis det er slik, kan vi ikke da gå ut fra at også han er uvitende og mangler skjønnsomhet, kraften som skiller mellom den synlige verden og den usynlige Ånd. Sier ikke han selv senere at mannen som tenker på og bare strever for den fysiske kropp (3.13) er uvitende og mangler skjønnsomhet? Et slikt ynkelig menneske lever forgjeves. Det er også et annet problem. Hvem er egentlig denne Arjun?

Som det ble sagt i kapittel 1, er Arjun en legemliggjørelse av kjærlig hengivenhet. Som en trofast vognfører er den ærverdige Gud alltid hos sin tilbeder. Som en venn veileder han ham og viser ham den rette vei. Vi er ikke en fysisk kropp. Kroppen er bare et dekke, en bolig for Sjelen å leve i. Den som lever i den, er det hengivne Jeget. Den fysiske kropp ble tidligere kalt "uopphørlig". Elementkriger og nedslakting ødelegger ikke kroppen. Når en kropp ofres, inntar Sjelen bare en annen kropp. Det er med henvisning til dette at Krishn har sagt at det foregår en forandring fra én kropp til en annen akkurat som et menneske vokser fra barndom til ungdom og siden til alderdom. Hvis du hakker et kropp i småbiter, ifører Sjelen seg en annen kropp som en ny klesdrakt.

Det virkelige grunnlaget for kroppen utgjøres av sanskar, av fortjenesten – innflytelsene og inntrykkene – som man har gjort seg fortjent til i en tidligere eksistens. Og sanskar hviler på sinnet. Perfekt underkastelse av sinnet slik at det kan bli uforanderlig, fast og konstant og oppløse den siste sanskar, er alt sammen forskjellige sider av den samme prosessen. Hensmuldringen av den siste skorpen i denne sanskar markerer slutten på fysisk eksistens. For å forårsake denne oppløsningen må vi gjennomføre aradhana, gudsdyrkelse og tilbedelse av den ønskede Gud. Krishn har kalt det handling (karm) eller Den uselviske handlings vei (Nishkam Karm Yog). I Geeta har han fra tid til annen oppfordret Arjun til å føre krig, men i hele diktet er det ikke et eneste vers som støtter tanken om at denne krigen er en fysisk krig eller på noen måte er knyttet til tanken om faktisk blodsutgytelse. Åpenbart er denne krigen en krig mellom

motstridende impulser hos de rettskafne og de ikke rettskafne, krefter som fromhet og ugudelighet, som utkjempes i menneskets Sjel – setet for all tanke og følelse.

19. "De er begge uvitende – han som tror at Jeget dreper og han som tror at han blir drept, for han verken dreper eller blir drept."⁷

Han som betrakter Jeget som morderen, og han som betrakter seg som den drepte, er begge uten innsikt i den virkelige natur, for han verken dreper eller kan bli drept. Det samme poenget understrekes igjen:

20. "Jeget er verken født eller døende, blir ikke på noe tidspunkt til eller opphører å være. Jeget er uten fødsel, evig, uforanderlig og tidløst, og han ødelegges ikke når kroppen blir ødelagt."

Jeget, Gud i sjelen, blir ikke på noe tidspunkt født og dør ikke på noe tidspunkt, for det han gjennomgår i dødens navn, er bare et skifte i klesdrakt. Han kan heller ikke være noe annet enn Jeget fordi han er uten fødsel, permanent, evig og fra urtiden. Kroppens oppløsning og død utsletter ikke Jeget. Jeget alene er virkelig, tidløst, uforanderlig og evig. Hvem er du? En tilhenger av den evige Dharm? Hva er evig? Jeget. Så du er en etterfølger, en elev, av Jeget.

य एनं वेत्ति हन्तारं यश्चैनं मन्यते हतम् ।

उभौ तौ न विजानीतो नायं हन्ति न हन्यते ॥१९॥

न जायते म्रियते वा कदाचित् नायं भूत्वा भविता वा न भूयः ।

अजो नित्यः शाश्वतोऽयं पुराणो न हन्यते हन्यमाने शरीरे ॥२०॥

7 R.W. Emerson, den amerikanske transcendentalistiske dikteren og filosofen, har gjengitt denne tanken i sitt dikt "Brahma" (1857) på denne måten:

If the red slayer thinks he slays,
Or if the slain think he is slain,
They know not well the subtle ways
I keep, and pass, and turn again.^{Back}

Jeget og Brahm (Gud) er synonyme. Og hvem er du? En tilbeder av den evige Dharm. Hva er uforanderlig? Jeget, selvfølgelig. Vil det si at både du og jeg er tilbedere av Jeget? Men hvis vi ikke er fortrolige med den åndelige vei til evig sannhet, som er veien for å følge Jegets forordninger inntil han er ett med Den øverste ånd, har vi ingenting som er verdig til å bli beskrevet som uforanderlig og evigvarende. Vi er på prøve før den endelige syndsforlatelse og i tett nærhet til Gud hvis vi lengter etter ham, men vi kan ikke anses for å ha sluppet til som lenge vi er lettroende nok til å akseptere blindt en gal konvensjon eller en annen som utgir seg for å være Sanatan Dharm.

Enten det er i India eller i et annet land, er Sjelen overalt identisk. Hvis det noe sted på Jorden finnes et menneske som er klar over Jegets sanne natur og hans endelige mål og som streber etter å følge den vei som til slutt leder hans Jeg til Den øverste ånd, enten han er kristen, muslim, jøde eller hva som helst annet, tilhører han utvilsomt folden til Sanatan Dharm – den uforanderlige og evige.

21. "Hvordan kan han, O Parth, som har bevissthet om den indre Sjel som er uforgjengelig, permanent, uten fødsel og uforanderlig, drepe eller få en annen til å drepe?"

Arjun tiltales som Parth fordi han har lagd en vogn av den jordlagde kropp og forbereder seg på å sikte seg inn mot Den øverste ånd. Mannen som vet at den legemliggjorte Sjel er uforgjengelig, permanent, hinsides fødsel og ikke-manifestert – hvordan kan han få andre til å drepe eller drepe selv? Å ødelegge det uforgjengelige er umulig. Og Jeget, som er hinsides fødsel, blir aldri født. Så hvorfor sørge over kroppen? Denne tanken er ytterligere utredet i det følgende verset:

वेदाविनाशिनं नित्यं य एनमजमव्ययम् ।
कथं स पुरुषः पार्थ कं घातयति हन्ति कम् ॥२१॥

22. "Som en mann som tar på seg nye plagg etter å ha kastet sine utslitte klær, kaster også det legemliggjorte Jeget de medtatte kroppene og vandrer inn i andre kroppar som er nye."

Sjelen avviser kroppar som er blitt herjet av alderdom eller en annen sykdom og ifører seg ny klesdrakt akkurat som en mann kaster fra seg en gamle, slitte klær og tar på seg nye. Men hvis nye klær bare må til når stoffet i gamle klær er utslitt, hvorfor dør små barn?

Disse "plaggene" har til gode å vokse og utvikle seg. Det ble sagt litt tidligere at kroppen hviler i sanskar, inntrykkene fra handlinger som er utført i løpet av en tidligere eksistens. Når sanskarlageret er uttømt, kaster Jeget vrak på kroppen. Hvis sanskar bare er av to dagers varighet, vil kroppen være på randen av å dø den andre dagen. Hinsides sanskar er det ikke så mye som et livspust. Sanskar er kroppen, og Jeget ifører seg en ny kropp ifølge hans sanskar. I Chandogya Upanishad står det: "Et menneske er først og fremst hans vilje. Som hans vilje er i dette liv, slik blir han når han forlater det." Det er fastheten i et liv som bestemmer hva mannen kommer til å bli i det neste. Mennesket er altså født i kroppar som formes av hans egen vilje. Døden er bare en fysisk forandring: Jeget dør ikke. Igjen understreker Krishn Sjelens uforgjengelighet.

23. "Dette Jeget kan ikke gjennomtrenges av våpen, ikke brennes av ild, ikke gjøres fuktig av vann og ikke tørkes ut av vind."

Våpen kan ikke kløyve Jeget. Ild kan ikke svi det. Han kan heller ikke fuktes av vann eller tørke inn av vind.

वासांसि जीर्णानि यथा विहाय नवानि गृह्णाति नरोऽपराणि ।
तथा शरीराणि विहाय जीर्णान्यन्यानि संयाति नवानि देही ॥२२॥

नैनं छिन्दन्ति शस्त्राणि नैनं दहति पावकः ।
न चैनं क्लेदयन्त्यापो न शोषयति मारुतः ॥२३॥

24. "Jeget, som ikke kan gjennomtrenges eller brennes eller fuktes eller tørkes, er uavbrutt, altgjennomtrengende, konstant, ubevegelig og evig."

Jeget kan ikke kuttet opp eller gjennomtrenges. Han kan ikke bli brent og ikke gjøres fuktig. Selv ikke hele firmamentet kan romme ham. Jeget er hevet over tvil, alltid frisk, allestedsnærværende, ubevegelig, konstant og evigvarende.

Arjun har erklært at familietradisjoner er evigvarende. Ifølge ham vil krigen altså ødelegge selve Sanatan Dharm. Men Krishn sier at dette er et eksempel på uvitenhet og påpeker at bare Jeget er evig. Hvis vi ikke vet hvordan vi skal realisere Jeget vårt og hans mål, har vi ingen anelse om Sanatan Dharm. India har betalt en høy pris for denne uvitenheten.

Det totale antall muslimske inntrengere som kom til dette landet i middelalderen, var omkring 12000. I dag har de formert seg til over 280 millioner. 12000 kunne rimeligvis ha vokst til noen få hundre tusen eller høyst 10 millioner. De kunne ikke ha formert seg til mer enn dette. Men antallet deres er nå over 280 millioner. Og er ikke flertallet av dem hinduer, våre egne trosfeller og brødre som brøt ut av folden på grunn av våre absurde tabuer om mat og berøring? Omvendelsen deres er faktisk et bevis på at vi i det store og hele har mistet kontakten med Sanatan Dharm. Sannheten er at ikke noe objekt i den materielle verden kan røre ved dette universelle, åndelige prinsipp. Det som har gjort at vi har mistet millioner av våre brødre, er ikke dharm, men bare noen tåpelige konvensjoner. Og de samme misoppfatningene må stå ansvarlig for vår forverrede livssituasjon, delingen av India og til og med for de alvorlige trusler mot vår nasjonale enhet og integritet som vi står overfor i dag.

अच्छेद्योऽयमदाहोऽयमक्लेद्योऽशोष्य एव च ।

नित्यः सर्वगतः स्थाणुरचलोऽयं सनातनः ॥२४॥

Det finnes utallige eksempler på hvordan vi har lidd på grunn av våre tanketomme skikker som ikke har noe med dharm å gjøre.

Før i tiden bodde 56 kultiverte Kshatriya-familier i en landsby i Hamipurdistriktet. Men i dag er de alle muslimer. Ble de tvunget til å omvende seg ved sverd og kanoner? Overhodet ikke. Det som egentlig skjedde, var dette. En natt gjemte et par mullaer seg i nærheten av den eneste brønnen i landsbyen fordi de visste at den første som kom til brønnen om morgenen, ville være karmkandi⁸ Brahmin i landsbyen. Da han kom, grep mullaene ham og kneblet ham. Mens han så på, hentet de litt vann i brønnen, drakk noe av det og helte resten tilbake i brønnen igjen. De slapp også et delvis oppspist brød oppi brønnen. Brahimen så forferdet på dette, men han var hjelpeløs. Til slutt tok mullaene Brahimen med seg og låste ham inne i huset sitt.

Dagen etter, da mullaene med foldede hender ba ham om å spise noe, for Brahminen opp og sa: "Dere er Yavan⁹, og jeg er en Brahmin. Hvordan i all verden skal jeg kunne spise maten deres?" Mullaene svarte: "Min herre, vi trenger sårt til kloke menn som deg." Deretter ble Brahmin satt fri.

Han gikk tilbake til landsbyen sin og så at folk brukte brønnen som før. Som en botsøvelse begynte han å faste. Da folk spurte ham om grunnen, fortalte han dem at noen muslimer hadde klatret opp på den lave muren rundt brønnen, og at de også hadde tømt besmittet vann og kastet et bit delvis oppspist brød ned i den. Lamslått spurte landsbyfolk: "Hva skal vi gjøre nå?" Brahminen svarte: "Ingenting, for vi har mistet vår dharm."

8 En ekspert på den delen av Ved som er knyttet til seremonielle handlinger og offerriter. [back](#)

9 Opprinnelig betyr det greker (ioner), men brukes nå om en utlending eller ikke-hindu. [back](#)

Folk hadde vanligvis ingen utdannelse på denne tiden. Ingen vet hvor lenge det er siden kvinner og de såkalte "urørlige" ble fratatt retten til å lære. Vaishya var overbevist om at deres eneste dharm var å tjene penger. Kshatriya var opptatt av de lovprisende sangene til trubadurene. Med det samme deres herrer og mestere lot sverdet lyne, begynte Dehlis trone å skjelv. Hvis ære kom av muskelkraft, tenkte Kshatriya, hvorfor skulle de studere og lære? Hva hadde de, våpensmedene, med dharm å gjøre? Dharm ble på denne måten et monopol for Brahminene. De var ikke bare opphavsmenn til religiøse lover og fortolkere av dem, de hadde også utnevnt seg selv til endelige dommere over det som var rett og galt, sant og falskt. Slik var landets moralske og åndelige forfall i middelalderen. I motsetning til dette hadde i oldtidens India ikke bare Brahminene, men medlemmer av alle klasser og også kvinner rett til å studere Ved. Vismenn fra forskjellige skoler skrev så de vediske versene og deltok i åndelige diskusjoner og debatter. Oldtidens indiske herskere straffet dem strengt som spredte forstillelse og unatur i dharms navn. De respekterte også andre religiøse skrifter enn deres egne.

Men i middelalderens India, da man var uvitende om Sanatan Dharm. Krøp Kshatriya i landsbyen i vår bedrøvelige historie en etter én inn i en krok som forskremte sauer og skalv av den utålelige pinen ved tanken på at de hadde mistet sin dharm. Noen av dem begikk til og med selvmord. Men det var selvfølgelig ikke å vente at alle skulle ta livet av seg. Men med sterk tro speidet de etter alternativer til deres feilslåtte tro. Den dag i dag feirer muslimene i Hamirpur-landsbyen bryllupene sine som hinduer. Først på slutten av seremonien hentes en mulla som utfører nikah-seremonien. Alle disse menneskene var en gang i tiden trofaste hinduer, og nå er alle sammen trofaste muslimer.

Katastrofen inntraff, som vi har sett, bare på grunn av den rådende hindu-oppfatningen at vannet deres var besmittet siden det var berørt av en muslim. De villfarne landsbyboerne var overbevist om at de hadde mistet sin dharm ved at de hadde drukket

besmittet vann. Det var altså dette dharm var blitt redusert til i middelalderens India. Den var blitt til noe i likhet med en plante med blader som tørker inn og faller av ved den miste berøring. Vi kaller denne planten Lajwanti (den sky). Bladene trekker seg sammen bare du rører ved dem, men de utvider seg og blir faste når du trekker hånden til deg. Det er stor synd at en plante får nytt liv med det samme hånden som berørte den trekkes unna, men Hamirpur-landsbyboernes dharm visnet så ugjenkallelig at den aldri kunne få nytt liv igjen. Deres dharm var død, og de hadde også for alltid mistet deres Ram, deres Krishn og deres Gud. Kreftene de hadde tatt for gitt, opphørte å eksistere for dem. Slik så de uvitende landsbyboerne på spørsmålet. Men sannheten er at kraften som var død, ikke var annet enn tåpelige skikker som folk hadde oppfattet som dharm på grunn av sin åndelige uvitenhet. Dharm beskytter oss og er derfor sterkere enn oss. Men mens selv den dødelige kropp trenger et våpen for å bli drept, ble den spesielle "dharm" til de godtroende hinduene ødelagt bare ved en berøring. Vi kan spørre oss hva slags dharm det var, for det er menneskeskapt skikker som dør, ikke det som er evig og uforanderlig.

Det som er evig, er så sterkt og uangripelig at våpen ikke kan trenge inn i det, ild kan ikke brenne det og vann kan ikke fukte det. Ingenting som hører hjemme i den materielle verden kan berøre det, for ikke å snakke om mat og drikke.

Endel slike misforståtte tradisjoner hadde også holdt seg til Arjuns tid, og han var åpenbart en av deres ofre. Med tårer i øynene jamrer han til Krishn om familieritenes og skikkenes evig preg. Krigen, sier han, kommer til å ødelegge Sanatan Dharm, og når den er gått tapt, vil alle familiemedlemmene uvegerlig havne i helvete. Det er tydelig at det Arjun snakker om, er utbredte oppfatninger i hans samtid. Det er derfor den åndelig opplyste Krishn motsier ham og påpeker at bare Jeget er evig. Hvis vi ikke kjenner veien til denne legemliggjorte Gud, er vi ikke innviet i Sanatan Dharm's ånd. Når vi vet at dette uforanderlige, evige Jeget gjennomsyrrer alt, hva bør vi se etter? Det er dette Krishn snakker om nå:

25. "Siden du vet at Jeget er ikke-manifestert, et ikke-objekt for sansene, ubegripelig fordi han er et ikke-objekt for sinnet og uforanderlig, (O Arjun), passer det seg ikke at du sørger (over ham)."

Sjelen er ikke-manifestert og ikke et objekt for sansene. Han kan ikke fattes av sansene. Han er til stede også når det er en tilknytning mellom sansene og deres objekter, men han kan ikke forstås. Han er hinsides tanken. Han er evig og han er nærværende også når sinnet og dets viljekraft består, men han er hinsides sansning, glede og tilgjengelighet. Så sinnet må holdes i tømme. Krishn har sagt til Arjun at det uvirkelige ikke har noen eksistens, og det virkelige er aldri ikke-eksisterende. Jeget er denne virkeligheten. Det er Jeget som er uforanderlig, konstant, evig og ikke-manifestert. De som kjenner essensen, har sett at Jeget er utstyrt med disse trekkene. Ikke lingvister eller de velstående, men bare seere har kjent Jegets unike særpreg. I kapittel 18 skal Krishn bekrefte at bare Den øverste ånd er virkelig. Ved å kontrollere sinnet ser tilbederen ham og blir ett med ham. I tilknytningsøyeblikket erkjenner han Gud, og i øyeblikket deretter blir hans egen sjel prydet med gudelignende trekk. Han ser da at dette Jeg er sant, evig og perfekt. Dette Jeget er hinsides tankens rekkevidde. Det er blottet for avvik og kalles uforanderlig. Krishn bruker så enkel logikk for å vise motsetningene mellom Arjuns tanker.

26. "Du burde ikke sørge, O mektig bevæpnede, selv om du tenker på ham (Jeget) som ustanselig født og ustanselig døende."

Arjun burde ikke sørge selv om han betrakter Jeget som konstant født og konstant døende.

अव्यक्तोऽयमचिन्त्योऽयमविकार्योऽयमुच्यते ।
तस्मादेवं विदित्वैनं नानुशोचितुमर्हसि ॥२५॥
अथ चैनं नित्यजातं नित्यं वा मन्यसे मृतम् ।
तथापि त्वं महाबाहो नैवं शोचितुमर्हसि ॥२६॥

27. "Siden dette også beviser den sikre død til det som er født og den sikre død til det som dør, burde du ikke sørge over det uunngåelige."

Også antakelsen om at Jeget er ustanselig født og ustanselig døende, slår bare fast at det fødte må dø og det døde må bli født. Arjun bør derfor ikke sørge over det som må være, for å sørge over noe som er uunngåelig, er å invitere enda en sorg.

28. "Hvorfor sørge over materien, O Bharat (Arjun), når alle vesener, uten kropp før fødselen og uten kropp etter døden, ser ut til bare å ha en kropp mellom de to givenhetene?"

Alle vesener er uten kropp før fødselen og også uten kropp etter døden. De kan ikke ses før fødselen og etter døden. Det er bare mellom fødsel og død at de ifører seg en kropp. Så hvorfor sørge fåfengt over denne forandringen? Men hvem kan se dette Jeget? Krishn svarer slik på dette spørsmålet:

29. "Bare en seer betrakter Sjelen som et under, andre beskriver ham som et under og atter andre hører ham som et under. Men det er noen som hører ham, men likevel ikke kjenner ham."

Krishn sa tidligere at bare opplyste, realiserte vismenn har sett Jeget. Nå forklarer han videre denne sjeldenheten. Bare en sjelden vismann ser Jeget, betrakter ham direkte og hører ham ikke bare. På samme måte snakker en annen vismann om hans substans.

जातस्य हि ध्रुवो मृत्युर्ध्रुवं जन्म मृतस्य च ।
तस्मादपरिहार्येऽर्थे न त्वं शोचितुमर्हसि ॥२७॥

अव्यक्तादीनि भूतानि व्यक्तमध्यानि भारत ।
अव्यक्तनिधनान्येव तत्र का परिदेवना ॥२८॥
आश्चर्यवत्पश्यति कश्चिदेनमाश्चर्यवद्ब्रूदति तथैव चान्यः ।
आश्चर्यवच्चैनमन्यः श्रृणोति श्रृत्वाप्येनं वेद न चैव कश्चित् ॥२९॥

Bare han som har sett Jeget, kan beskrive ham. Men en annen sjelden søkende hører ham som et under, for heller ikke å høre Jegets stemme er mulig for alle fordi dette er noe som er reservert for menn med høy åndelig tilknytning. Det finnes mennesker som hører Jeget, men likevel ikke kjenner ham fordi de ikke er i stand til å gå den åndelige vei. En mann kan lytte til utallige visdomsord og hårkløverier og være ivrig etter å skaffe seg den høyeste visdom. Men hans tilknytninger er besatt av en uimotstæelig kraft, og bare etter en kort stund merker han at han igjen er opptatt av verdslige ting.

Til slutt kommer Krishn med dommen:

30. "Siden Jeget som bor i alle kropper, er uutryddelig, O Bharat, tjener det deg ikke til gode å sørge over levende vesener."

Arjun burde ikke sørge over levende vesener fordi Jeget, uansett i hvilken kropp han befinner seg i, verken kan drepes eller gjennombøres. Tilbørlig forklart og behandlet med autoritet avsluttes påstanden om at "Jeget er evig" her.

Men på dette tidspunktet melder det seg et annet spørsmål. Hvordan skal man realisere og oppfylle Jeget? I hele Geeta antydes bare to framgangsmåter i denne forbindelsen, først "Den uselviske handlings vei" (Nishkam Karm Yog) og for det andre "Skjønnsomhetens vei". Den nødvendige handling for begge framgangsmåter er den samme. Yogeshwar Krishn understreker nødvendigheten av denne handlingen og sier:

31. "Også med tanke på din egen dharm er det uverdigg av deg å frykte, for det finnes ingenting gunstigere for en Kshatriya enn en rettferdig krig."

Det er ikke bra for Arjun å nøle selv om han bare såvidt holder sin dharm innen synsvidde, for det finnes ikke noe større gode for en Kshatriya enn en fromhetens krig. Det er gjentatte ganger blitt

देही नित्यमवध्योऽयं देहे सर्वस्य भारत ।
तस्मात्सर्वाणि भूतानि न त्वं शोचितुमर्हसि ॥३०॥
स्वधर्ममपि चावेक्ष्य न विकम्पितुमर्हसि ।
धर्म्याद्धि युद्धाच्छ्रेयोऽन्यत् क्षत्रियस्य न विद्यते ॥३१॥

sagt at "Jeget er uforanderlig", at "Jeget er evig" og at "Jeget er den eneste vikelige dharm". Hva er dette Jegets dharm (swadharm)? Jeget er den eneste dharm, men evnen til å engasjere seg i denne dharm varierer fra individ til individ. Denne evne som bunner i den enkeltes legning, er blitt kalt swadharm eller den iboende dharm.

Oldtidens vismenn delte inn vandrere på Jegets evige vei i fire klasser, Shudr, Vaishya, Kshatriy og Brahmin alt etter deres medfødte evner. I det første ferdighetsstadiet er alle søkende en Sudhr som betyr en som har manglende kunnskap. Han bruker timer på tilbedelse og gudsdyrkelse, men klarer ikke å bruke så mye som ti minutter av sin tid på en måte som er virkelig gunstig for hans åndelige søken. Han klarer ikke å skjære gjennom den illusoriske fasaden i den materielle verden. Å sitte hengiven ved føttene til en realisert vismann, en dyktig lærer, bidrar på dette stadiet til å rendyrke dydene i hans natur. Ved hjelp av dette forfremmes han til et søkernivå av Vaishya-klassen. Han erkjenner gradvis at Jegets ferdigheter er de eneste sanne ferdigheter, og han blir flink til å gripe og beskytte sansene sine. Lidenskap og vrede er skjebnesvangert for sansene, mens skjønnsomhet og forsakelse beskytter dem. Men de er i seg selv ute av stand til å uskadeliggjøre frøene i den materielle verden. Gradvis, etter hvert som den tilbedende gjør ytterligere framskritt, blir hans hjerte og sinn sterke nok til å hugge seg gjennom naturens tre egenskaper. Dette er den medfødte kvalitet Kshatriy. På dette tidspunktet får den tilbedende evnen til å ødelegge naturens verden og dens perversiteter. Dette er altså tidspunktet da krigen begynner. Gjennom ytterligere raffinement etter dette, blir den tilbedende langsomt opphøyd til Brahmin-kategorien. Noen av dydene som nå vokser i den søkende, er kontroll over sinnet og sansene, uopphørlig kontemplasjon, enkelhet, sansning og kunnskap. Ved langsomt å perfektionere disse kvalitetene når han til slutt fram til Gud, og på dette stadiet slutter han også å være en Brahmin.

Ved en ofring utført av Janak, konge av Videh, svarte Maharashi Yagnvalkya på spørsmål fra Ushast, Kahol, Aruni, Addalak og Gargi, og sa at en Brahmin er en som har oppnådd direkte realisering av Jeget. Det er Jeget som har tilhold i denne verden og den høyere verden og i alle vesener, som styrer alt innenfra. Jeget er den indre hersker. Solen, månen, Jorden, vannet, eteren, ilden, stjernene, verdensrommet, himmelen og hvert eneste øyeblikk av tiden – står under Jegets myndighet. Dette legemliggjorte Jeget, som kjenner og kontrollerer sinnet og hjertet innenfra, er udødelig. Han er den utryddelige virkelighet (Akshar), og alt som ikke er Jeget, blir ødelagt. Han som i denne verden kommer med offergaver, utfører offerhandlinger, praktiserer askese, kanskje i mange tusen år, men uten bevissthet om denne realiteten, oppnår lite. Alle hans offer og botsøvelser er forgjengelige Han som forlater dette liv uten å kjenne det utryddelige, er som en elendig gnier. Men han som dør med kunnskap om virkeligheten, er en Brahmin.¹⁰

Arjun er Kshatriy-tilbeder. Ifølge Krishn finnes det ingen gunstigere vei for en slik søkende enn krig. Spørsmålet er: hva menes med uttrykket Kshatriy? Vanligvis, i sosiale sammenhenger, oppfattes det som et uttrykk på linje med Brahmin, Vaishya og Shudr som er benevelser på "kaster" som bestemmes av fødsel. Disse fire utgjør det som er kjent som det firfoldige varn. Men at dette ikke var den opprinnelige hensikten bak foranstaltningen, er tydelig ut fra det Geeta har å si om den iboende legningen til Kshatriy. Her demonstrerer Krishn bare en Kshatriys plikt. Problemet, nemlig hva varn er, og hvordan et menneske med underlegen varn ved sin atferd gradvis kan heve seg opp til en høyere klasse, blir gjentatte ganger tatt opp og finner sin løsning helt på slutten av det hellige verk.

Krishn sier at han har skapt fire varn. Delte han med dette menneskene inn i fire klasser? Selv sier han at det ikke var slik. Han har bare delt handlinger inn i fire kategorier ifølge de medfødte egenskapene. Dermed må vi finne ut hva denne handlingen består

i som er blitt delt på denne måten. Egenskaper er variable. Den korrekte tilbedelsesmåten kan opphøye den enkelte fra den laveste uvitenhet til lidenskap og moralsk blindhet og videre til dyd eller kvaliteten godhet. Gjennom gradvis kultivering av den iboende egenskap kan ethvert individ utvikle seg til en Brahmin. Han er da besatt av alle kvaliteter som er viktige for å kunne knytte seg til og bli forent med Den øverste Ånd.

Krishn hevder dette selv om den iboende evnen som et menneske deltar med i denne dharm, ligger på et uvitende Shudr-nivå, er det gunstig i høyeste forstand fordi dette er startpunktet hvor han kan begynne på veien mot rendyrking av Jeget. Men den tilbedende ødelegges hvis han etterligner framgangsmåten til de høyere klassene. Arjun er en tilbedende av Kshatriy-klassen. Det er derfor Krishn pålegger ham å huske sin evne til å føre krig, for gjennom den vil ha vite at ubesluttet somhet og sorg er ham uverdige. Det finnes ingen bedre oppgave enn denne for en Kshatriy. Yogeshwar klargjør dette punktet ytterligere og sier:

32. "Velsignet i høyeste grad, O Parth, er den Kshatriy som uten å søke kommer inn i en slik krig som er som en åpen dør til himmelen."

Den perfekte skarpskytter Arjun har lagd en vogn av den forjengelige kropp. Bare de heldigste blant Kshatriy får en mulighet til å kjempe i en rettferdig krig som gir de kjempende en åpen port inn i himmelen. Den tilbedende i Kshatriy-klassen er sterk nok til å undertrykke alle de tre egenskapene ved det materielle. Døren til himmelen står åpen for ham fordi han har lagret en mengde guddommelige skatter i sitt hjerte. Han er kvalifisert til å nyte en himmelsk eksistens. Dette er den åpne veien til himmelen. Bare de heldige blant Kshatriy, de som har evnen til å føre krig, er i stand til å kjenne betydningen av den ustanselige kampen som foregår mellom ånd og materie.

यद्दृच्छया चोपपन्नं स्वर्गद्वारमपावृतम् ।

सुखिनः क्षत्रियाः पार्थ लभन्ते युद्धमीदृशम् ॥३२॥

Det finnes kriger i verden. Folk samler seg et sted og slåss. Men selv ikke seierherrene i disse krigene klarer å sikre en varig seier. Disse krigene er egentlig bare handlinger for å få tilfredsstillelse ved bevisst å påføre skade som gjengjeld for påførte skader – altså rene hevnhandlinger. Jo mer et menneske undertrykker andre, desto mer blir han til slutt undertrykt selv. Hva slags seier er dette der det bare finnes sanseødeleggende sorg? Og til slutt blir kroppen også ødelagt. Den virkelig gunstige krigen er konflikten mellom ånd og materie, for en enkelt erobring i denne krigen fører til at Jeget dominerer over materien. Dette er en erobring som ikke gir mulighet til et senere nederlag.

33. "Og hvis du ikke engasjerer deg i en rettferdig krig, vil du miste Jegets dharm og herlighet og gjøre deg skyldig i synd."

Hvis Arjun ikke kjemper i denne krigen mellom ånd og materie som kan gi ham adgang til Den øverste ånd – til den uforanderlige, evige dharm, fratras han sin iboende evne til å handle og kjempe og blir sittende fast i en sump av fødsel og død og vanære. Krishn forklarer så særpreget i denne vanæren:

34. "Og alle vil for bestandig snakke om din vanære, og en slik vanære er verre enn selve døden for en mann av ære."

Folk vil lenge snakke nedsettende om Arjuns manglende mandighet. Også i dag huskes vismenn som Vishwamitr, Parasher, Nimi og Shringi mest for sine forsyndelser mot rettskaffenhetens vei. De tilbedende preger altså sin dharm. De tenker på hva andre kommer til å si om dem. Slike tanker er til hjelp i prosessen med åndelig søken. Den er drivkraften for å holde ut i letingen etter den endelige virkelighet. Den gir også støtte et visst stykke av den åndelige vei. Vanære er enda verre enn døden for ærbare menn.

अथ चेत्त्वमिमं धर्म्यं संग्रामं न करिष्यसि ।
ततः स्वधर्मं कीर्तिं च हित्वा पापमवाप्स्यसि ॥३३॥
अकीर्तिं चापि भूतानि कथयिष्यन्ति तेऽव्ययाम् ।
सम्भावितस्य चाकीर्तिर्मरणादतिरिच्यते ॥३४॥

35. "Også de store krigerne som har høye tanker om deg, vil da håne deg fordi du har snudd ryggen til krigen på grunn av frykt."

De mektige krigerne, som Arjun faller i unåde hos, vil tro at han har trukket seg tilbake fra krigen på grunn av feighet. Hvem er disse andre store krigerne? Også de er søkende som sliter seg fram på veien til åndelig realisering. De andre formidable krigerne som er motstandere av dem, er tvert imot preget av sanselige nytelser, sinne, grådighet og tilknytninger som trekker den tilbedende med like målbevissthet mot uvitenhet. Arjun blir vanæret av nettopp dem som nå respekterer ham som en verdig søkende. Bortsett fra dette –

36. "Det kan ikke tenkes noe mer smertefullt for deg enn nedsettende og usømmelige ord som dine motstandere sier om din taperhet."

Arjuns fiender kommer til å baktale ham og si ting om ham som aldri skulle vært sagt. En enkelt feil er nok til å utløse et skred av ukvemsord fra alle kanter. Også ord som ingen burde ta i munnen, blir uttalt. Kan det finnes en større sorg enn å være gjenstand for en slik bakvaskelse? Derfor sier Krishn til Arjun:

37. "Gå til krigen med besluttosomhet, for hvis du dør i den, vil du nå himmelen, og hvis du vinner, vil du oppnå den høyeste herlighet."

Hvis Arjun mister livet i krigen, vil han komme til himmelen hos den uforgjengelige Gud. Impulsene som styrer den enkelte mot

भयाद्रणादुपरतं मंस्यन्ते त्वां महारथाः ।
येषां च त्वं बहुमतो भूत्वा यास्यसि लाघवम् ॥३५॥
अवाच्यवादांश्च बहून् वदिष्यन्ति तवाहिताः ।
निन्दन्तस्तव सामर्थ्यं ततो दुःखतरं मुक्तिम् ॥३६॥
हतो व प्राप्स्यसि स्वर्गं जित्वा वा भोक्ष्यसे महीम् ।
तस्मादुतिष्ठ कौन्तेय युद्धाय कृतनिश्चयः ॥३७॥

den materielle verden som er utvendig i forhold til Jeget, vil bli svekket. Og hjertet hans vil så strømme over av de guddommelige kvalitetene som setter den enkelte i stand til å virkeliggjøre Den øverste ånd. Men hvis han skulle vinne, vil han oppnå forsoningens tilstand, den edleste prestasjon. Krishn oppfordrer derfor Arjun til å vise beslutsomhet og forberede seg på krig.

Versene vi tar for oss her, blir vanligvis forstått slik at hvis Arjun dør i krigen, blir hans privilegium å leve i himmelen, men hvis han seier, vil han bli belønnet med gleden ved jordiske nytelser. Men vi må ikke glemme at Arjun har sagt til Krishn at verken i et rike som består av alle tre verdener eller i et Indr-lignende overherredømme over guder, øyner han hva som kan lindre sorgen som bryter ned sansene hans. Hvis han bare kan oppnå alt dette, vil han ikke kjempe for noen pris. Like fullt oppfordrer Krishn ham til å kjempe. Hvilken større belønning enn dominans over Jorden i tilfelle seier og himmelske gleder i tilfelle nederlag lover Krishn Arjun for å få ham til å kjempe? Arjun er egentlig en elev som tar sikte på sannheten og fortrinnsligheten som ligger hinsides jordiske og himmelske gleder. Krishn, den dyktige lærer, vet dette og forteller ham at tiden som er tildelt kroppen hans, løper ut i løpet av krigen, og hvis han ikke klarer å nå sitt mål, vil han, gjennomsyret av guddommelige rikdommer, oppnå en eksistens i Swar, den uforanderlige og evige. Hvis han på den annen side lykkes i kampen mens hans forgjengelige kropp fortsatt er i live, vil han oppnå subtiliteten til Gud og dermed nå den høyeste herlighets tilstand. Han blir altså en vinner uansett: hvis han vinner, når han den høyeste tilstand, og hvis han taper, vil han få en bolig i himmelen og nyte himmelske gleder. Det er fortjeneste i seier, og det er også fortjeneste i nederlag. Poenget gjentas:

38. "Du vil ikke utsette deg for synd hvis du kjemper i krigen, og seier og nederlag, fortjeneste og tap, lykke og sorg behandles likt."

सुखदुःखे समे कृत्वा लाभोलाभौ जयाजयौ ।
ततो युद्धाय युज्यस्व नैवं पापमवाप्स्यसि ॥३८॥

Krishn råder Arjun til å betrakte lykke og sorg, fortjeneste og tap, seier og nederlag med samme sinn og gjøre seg klar til krig. Hvis han deltar i krigen, vil han ikke gjøre seg skyldig i synd. Han vil oppnå en sublim tilstand, den mest verdifulle eiendom det er mulig for et menneske å ha, hvis han skulle seire, og oppnå guddommelighet hvis han skulle tape. Arjun bør derfor overveie grundig sine fortjenester og tap og forberede seg på krig.

39. "Denne kunnskapen som jeg har meddelt deg, O Parth, har forbindelse med Gyan Yog, Kunnskapens Yog, Den uselviske handlingens vei, som du på en vellykket måte kan bruke til å kutte over handlingens lenker og handlingens konsekvenser (karm)."

Krish forteller Arjun at kunnskapen han har snakket om, har forbindelse med Kunnskapens vei. Hva går denne kunnskapen ut på bortsett fra at Arjun bør kjempe? Innholdet i Skjønnsomhetens vei eller Kunnskapens vei er bare at hvis vi kjemper i tråd med vår legning etter en omhyggelig vurdering av vår kapasitet foruten utsiktene til fortjeneste og tap, vil vi oppnå tilstanden med endelig lykksalighet hvis vi vinner, og en himmelsk, gudelignende eksistens selv om vi blir beseiret. Det venter utbytte i begge tilfeller. Hvis vi ikke handler, vil andre snakke nedsettende om oss og mene at vi har trukket oss tilbake som kujoner. Vi blir vanæret. Så å fortsette på handlingens vei med en omhyggelig forståelse for ens medfødte natur er i seg selv Kunnskapens og Skjønnsomhetens vei.

Vi støter vanligvis på den misforståelsen at det ikke er nødvendig å utkjempe noen krig på Kunnskapens vei. Det blir sagt at kunnskap ikke innebærer handling. Vi tenker i vår forfengelighet: "Jeg er ren." "Jeg er opplyst." "Jeg er en del av Gud selv." Vi aksepterer som en grunnsetning at fortrefelighet avler fortrefelighet og sitter passive. Men dette er ikke Kunnskapens vei ifølge Yogeshwar Krishn. "Handlingen" som må utføres når vi følger Kunnskapens vei, kan

एषा तेऽभिहिता सांख्ये बुद्धिर्योगे त्विमां शृणु ।
बुद्ध्या युक्तो यया पार्थ कर्मबन्धं प्रहास्यसि ॥३९॥

sammenlines med den som må utføres i Den uselviske handlingens vei. Den eneste forskjellen på de to veiene er holdningen. Mannen som følger Kunnskapens vei, handler med en egnet evaluering av sin situasjon med selvsikkerhet, mens mannen som slår inn på Den uselviske handlingens vei, handler også, men stoler på den tilbedte Guds nåde. Handling er en fundamental forutsetning for begge veier, og i hver av dem er handlingen den samme selv om den må utføres på to forskjellige måter. Holdningen bak handlingen i de to veiene er forskjellige.

Krishn ber altså Arjun høre på ham når han snakker om den uselviske handlingens vei. Når han utnytter den, kan han på en effektiv måte ødelegge handlingens bånd og dens konsekvens. Her har Yogeshwar for første gang snakket om karm men uten å gå nærmere inn på hva den er. I stedet for å dvele ved handlingens natur, beskriver han dens karakteristiske trekk.

40. "Siden uselvisk handling verken sliter ut frøet den sprang ut av eller får noen negative konsekvenser, kan til og med en delvis iakttagelse av denne dharm frigjøre fra den forferdelige redsel (ved gjentatt fødsel og død)."

I utførelsen av handling uten å trakte etter fruktene av den, er den første impuls eller frøet ikke ødelagt. Den fører heller ikke til noen ondskap. Selv om det bare dreier seg om få uselviske handlinger, frigjør de oss fra den store redsel ved fødsel og død. Det gjør det nødvendig å tenke gjennom en slik handlings særpreg og gå i det minste noen få skritt på denne veien. Tilbedere som har gitt avkall på forfengeligheten ved jordiske besittelser, har gått denne veien, men det kan også de som har en tilværelse som familiefedre. Krishn sier til Arjun at han bare skal så frøet, for frøet blir aldri ødelagt. Det er ingen kraft i naturen, ingen våpen som kan ødelegge det.

नेहाभिक्रमनाशोऽस्ति प्रत्यवायो न विद्यते ।

स्वल्पमप्यस्य धर्मस्य त्रायते महतो भयात् ॥४०॥

Den materielle verden kan bare dekke det til midlertidig og gjemme det en stund, men kan ikke utslette den innledende inspirasjonen, frøet, til handlingen som består i en åndelig fullendelse.

Ifølge Krishn kan selv de groveste syndere utvilsomt komme seg over på den andre siden ved hjelp av kunnskapens bro. Han mener presis dette når han sier at når frøet til uselvvisk handling nettopp er sådd, er det uutslettelig. Det får ikke engang noe negativt resultat fordi det ikke forlater oss midtveis etter å ha vist oss hvordan vi kan komme videre mot åndelig tilknytning. Selv om vi oppgir det, arbeider det standhaftig videre mot vår endelige frigjøring. Dette er grunnen til at uselviske handlinger, også de aller minste, frigjør fra den store redsel fødsel og død. Når det først er plantet, også etter gjentatte fødsler, vil frøet som er en slik handling føre oss til erkjennelse av Gud og også til løsrivelse fra gleder og smerte. Spørsmålet er hva vi må gjøre hvis vi velger Den uselviske handlingens vei.

41. "På denne lykkebringende vei, O Kurunandan (Arjun), er det målbevisste sinn ett, men den ignorantes sinn er splittet og mangfoldig."

Sinnet som er seriøst og fast orientert mot uselvvisk handling, er ett, og resultatet er også ett. Åndelig fullendelse er den eneste sanne fullendelse. Den gradvise erkjennelsen av denne ferdigheten etter kamp mot den materielle verden, er et tiltak. Dette tiltaket og resolutt handling med et enkelt mål er også ett og det samme. Men hva med dem som hevder at det finnes mer enn én handlingsmåte? Etter Krishns syn er de ikke sanne tilbedere. Sinnene til slike mennesker er uendelig splittet, og det er derfor de maner fram uendelig mange måter.

व्यवसायात्मिका बुद्धिरेकेह कुरुनन्दन ।

बहुशाखा हानन्ताश्च बुद्धयोऽव्यवसायिनाम् ॥४१॥

42-43. "Begjærredne mennesker, O Prath, som er henfalne til å lytte til vediske løfter om belønninger for handling, som tror at å oppnå himmelen er det høyeste mål ved midlertidig fødsel og dens aktiviteter og som sier pretensiøse ord for å beskrive de mange riter og seremonier som de tror beforder oppnåelsen av verdslige gleder og makt, er uvitende og blottet for skjønnsomhet.»

Sinnene til slike mennesker er oversådd med endeløse uoverensstemmelser. Begjærlige og knyttet til fristende løfter i vediske vers betrakter de himmelen som det mest sublime mål, og de tror ikke på noe ut over dette. Slike vitende mennesker utarbeider ikke bare tallrike riter og seremonier som de forventer skal gi belønninger som den neste fødselen, sanselige gleder og verdslig dominans, men uttrykker seg i et blomstrende og affektert språk. For å si det på en annen måte – sinnene til mennesker uten skjønnsomhet, har uendelig mange oppdelinger. De er henfalne til forordninger som lover handlingens frukter og godtar løftene i Ved som endelige og autoritative. De betrakter himmelen som det høyeste mål. Siden sinnene deres er splittet av mange forskjeller, finner de på mange måter å tilbe på. De snakker om Gud, men bak dekket av hans navn bygger de opp en vrimmel av rituelle seremonier. Men er ikke disse aktivitetene en form for handling? Krishn benekter at disse aktivitetene er sann handling. Hva er så sann handling? På dette stadiet står spørsmålet fortsatt ubesvart. Inntil videre slår Krishn bare fast at uvitende sinn er splittede sinn, og derfor formulerer de et ubegrenset antall riter og seremonier som ikke er virkelig handling. De nøyer seg ikke med å forklare dem, men uttrykker dem også i et bilderikt språk. La oss nå se på virkningene av alt dette.

यामिमां पुष्पितां वाचं प्रवदन्त्यविपश्चितः ।
वेदवादरताः पार्थ नान्यदस्तीति वादिनः ॥४२॥
कामात्मानः स्वर्गपरा जन्मकर्मफलप्रदाम्
क्रियाविशेषबहुलां भोगैश्वर्यगतिं प्रति ॥४३॥

44. "Gledet av dekorative ord og knyttet til verdslige gleder og dominans har mennesker uten skjønnsomhet ubeslutsomme sinn."

Sinn som er påvirket av de fristende ordene til slike mennesker, er også fordervet, og klarer heller ikke å oppnå noe verdifullt. Mennesker med sinn som begeistres av slike ord og som er knyttet til sanselig glede og midlertidig makt, har mistet sin evne til å handle. De har ingen beslutsomhet til å utføre virkelige handlinger som er en forutsetning for kontemplasjonen ved gudsdyrkelsen.

Men hvem er det som låner øre til disse ukloke menneskene? I stedet for å kjenne det indre Jeget og Den ytre øverste ånd, er dette dem som er henfalne til sanselige gleder og midlertidig makt. Sinnene til slike mennesker mangler vilje til å utføre handlingen som skal til for den endelige forening med Den øverste ånd.

Hva er egentlig meningen med påstanden om at de også tar feil som er blinde hengivne overfor vediske erklæringer? Krishn sier om dette:

45. "Siden hele Ved, O Arjun, bare setter søkelyset på de tre egenskaper, bør du heve deg over dem, være fri for motsigelser som lykke og sorg, hvile ved det som er konstant og være bekymringsløs for det du ikke har foruten å beskytte det du har for å kunne vie deg til det indre Jeget."

Ved setter bare søkelyset på tre genskaper ved naturen. De vet ingenting om det som finnes i tillegg til dem. Så Arjun bør gå lenger enn til handlingens sfære som er fastsatt av Ved. Hvordan kan dette gjøres? Krishn råder Arjun til å frigjøre seg fra konfliktene mellom

भोगैश्वर्यप्रसक्तानां तयापहतचेतसाम् ।
व्यवसायात्मिका बुद्धिः समाधौ न विधीयते ॥४४॥
त्रैगुण्यविषया नित्यसत्त्वस्थो निर्योगक्षेम आत्मवान् ।
निर्वन्द्वो नित्यसत्त्वस्थो निर्योगक्षेम आत्मवान् ॥४५॥

glede og sorg, konsentrere seg om den uforanderlige virkeligheten og verken trakte etter det uopnådde eller det oppnådde. På denne måten kan han vie seg helt til det iboende Jeget. På denne måten kan han heve seg over Ved. Men finnes det noen presedens for at noen har gått lenger enn dem? Krishn sier at når et menneske transcenderer Ved, blir han stående ansikt til ansikt med Den øverste ånd, at mannen som er ham bevisst, er en sann Vipr, en Brahmin.

46. "Etter den endelige syndsforlatelsen trenger ikke et menneske Ved på samme måten som vi ikke trenger en dam der det er et uendelig hav."

Når et menneske er omgitt av havet på alle kanter, har han ikke bruk for en dam. På samme måte har en Brahmin som har fått kunnskap om Den øverste ånd ikke bruk for Ved. Det betyr at den som kjenner Gud, transcenderer Ved, og dette mennesket er en Brahmin. Derfor råder Krishn Arjun til å heve seg over Ved og bli en Brahmin.

Arjun er en Kshatriy, og Krishn oppfordrer ham til å bli en Brahmin. Brahmin og Kshatriy er blant annet navn på kvaliteter som er iboende i tilbøyelighetene til ulike varn (eller det som vanligvis kalles kaster). Men varn-tradisjonen er opprinnelig, som vi allerede har sett, mer handlingsorientert enn en sosial ordning bestemt av fødsel. Hvilken bruk har han for en liten dam som kan benytte seg av de krystallklare strømmene i Ganga? Enkelte bruker en dam til renselse, mens andre vasker kveget sitt i den. En vismann som har kjent Gud ved direkte sansning, har samme slags bruk for Ved. De er utvilsomt nyttige. Ved er til for de som henger etter. Ytterligere belysning av problemet begynner fra dette punktet. Senere forklarer Krishn forsiktighetsreglene som må følges i utførelsen av handling.

यावानर्थ उदपाने सर्वतः संप्लुतोदके ।
तावन्सर्वेषु वेदेषु ब्राह्मणस्य ज्ञानतः ॥४६॥

47. "Siden du bare er berettiget til utførelsen av handling, men aldri til fruktene av den, bør du verken trakte etter belønninger for handlinger eller bli fristet til passivitet."

Arjun, sier Krishn, har rett til handling, men ikke til dens resultateter. Så Arjun bør overbevise seg selv om at handlinges frukter rett og slett ikke eksisterer. Han bør ikke begjære disse fruktene, og han bør heller ikke bli desillusjonert når det gjelder handling.

Hittil har Krishn først brukt uttrykket "handling" (karm betyr både handling og dens konsekvenser) i det 39. vers i kapitlet, men han har ikke indikert hva denne karm er og hvordan den skal utføres. Men han har beskrevet dens karakteristiske trekk.

- a) Han har fortalt Arjun at ved utførelsen av handling blir han frigjort fra handlingens bånd.
- b) Han har så sagt at frøet eller den første impuls til handling er uforgjengelig. Når den først er satt i gang, har naturen ingen mulighet til å ødelegge den.
- c) Det er, har Arjun fått høre, ikke den minste feil i denne handlingen, for den forlater oss aldri der vi befinner oss midt i fristelsene ved himmelske gleder og verdslig overflod.
- d) Utførelse av denne handlingen, selv i små proporsjoner, kan frigjøre oss fra den store frykt ved fødsel og død.

Men som det går fram av oppsummeringen over, har Krishn hittil ikke definert handling. Når det gjelder måten å gjøre det på, har han sagt i det 41. vers:

- e) Sinnet som har bestemt seg for å gjennomføre denne handlingen, er bare ett, og måten å gjøre det på er også bare én. Betyr så dette at mennesker som er engasjert i mangfoldige aktiviteter, egentlig ikke engasjerer seg i gudsyndyrkelsen? Ifølgte Krishn er aktivitetene til slike mennesker ikke handling.

Han forklarer hvorfor det er slik og legger til at sinnene til mennesker uten skjønnsomhet er sønderrevet av endeløse oppdelinger, og på grunn av dem har de en tendens til å finne på og utbrodere et ubegrenset antall riter og seremonier. De er altså ikke sanne gudsyndere. De bruker pretensiosøst og utstaffert språk for å beskrive disse ritene og seremoniene. Dette menneskets sinn blir derfor forgiftet når han forledes av sjarmen i ordene deres. Den forordnede handling er derfor bare én, selv om vi ennå ikke er blitt fortalt presist hva den består i.

I det 47. vers har Krishn fortalt Arjun at han har rett til handling, men ikke dens frukter. Arjun bør derfor ikke trakte etter disse fruktene. Samtidig bør han ikke miste troen på utførelsen av handlinger. Med andre ord – han bør hele tiden være hengivent engasjert i utførelsen. Men Krishn har ennå ikke sagt hva denne handlingen består i. Vanligvis fortolkes verset slik: Gjør hva du vil, men trakt ikke etter fruktene av det. Dette er, sier de som tolker verset slik, hva uselvvisk handling dreier seg om. Men faktisk har Krishn hittil ikke fortalt oss hva denne handlingen består i som det kreves av menneskene at de utfører. Han har hittil tatt for seg særtrekkene i detalj, hva utbyttet er og forsiktighetsreglene som bør tas i løpet av utførelsen. Men spørsmålet om hva uselvvisk handling egentlig er, er så langt ubesvart. Det besvares faktisk først i kapitlene 3 og 4.

Igjen vender Krishn tilbake til det han allerede har sagt:

48. "Sinnslikevekten som oppstår av fordypelse i utførelsen av handling etter å ha gitt avkall på tilknytning og være avbalansert i forhold til suksess og fiasko har, O Dhananjay (Arjun), fått navnet yog."

योगस्थः कुरु कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा धनंजय ।
सिद्ध्यासिद्ध्योः समो भूत्वा समत्वं योग उच्यते ॥ ४८ ॥

Mens Arjun hviler i yog, ikke lar seg forblinde av verdslige bånd og ser på suksess og fiaskoer med samme sinn, bør han skride til handling. Men hvilken handling? Krishns budskap er at mennesker bør utføre uselviske handlinger. Sinnslikevekt er det som kalles yog. Sinnet i likevekt er preget av sinnsro. Grådighet ødelegger denne sinnsroen, og det samme gjør ønsker om handlingens frukter. Men samtidig bør det ikke være noen svekkelse i troen på utførelsen av handlingen. Når vi kaster vrak på tilknytning til alle ting, både de sette og usette, og unngår bekymring for oppnåelse og ikke-oppnåelse, bør vi holde oppmerksomheten festet på yog, disiplinen som forener den individuelle Sjel med Den øverste ånd og fører et liv med energiske handlinger.

Yog er altså et kulminasjonsstadium. Men det er også et innledende stadium. I starten bør vi ha blikket festet på målet. Det er av denne grunn at vi bør konsentrere oss om yog. Sinnslikevekt kalles også yog når sinnet ikke kan forstyrres av fiasko og suksess og ingenting kan ødelegge denne likevekten. Da er det i en yogtilstand. Da kan det ikke beveges av lidenskaper. En slik sinnstilstand setter Sjelen i stand til å identifisere seg med Gud. Dette er enda en grunn til at denne tilstanden kalles Samattwa Yog, disiplinen som gjør at sinnet er fylt av ro. Siden det i en slik sinnstilstand er fullkommen fornektelse av begjær, kalles den også Den uselviske handlingens vei (Nishkam Karm Yog). Siden den krever av oss at vi utfører handlinger, kalles den også Handlingens vei (Karm Yog). Siden den forener Jeget med Den øverste ånd, kalles den yog. Det er nødvendig å huske at både suksess og fiasko bør betraktes med sinnslikevekt, at det ikke bør forekomme noen fornemmelse av tilknytning og at det ikke er noe ønske om belønning etter handlingen. Det er på denne måten at Den uselviske handlingens vei og Kunnskapens vei er den samme:

49. "Søk tilflukt i sinnlikevektens vei (yog), Dhananjay, for handling med ønske om handlingens frukter er svært underlegen i forhold til skjønnsomhetens vei, og de er virkelig fattigslige som motiveres av trang (til belønninger)."

Begjærlig handling er langt fra og underlegen i forhold til Skjønnsomhetens vei. De som trakter etter ros er elendige mennesker, onde og blottet for dømmekraft. Arjun bes derfor om å finne ly i den sinnlikevektige Kunnskapens vei. Selv om Sjelen belønnes med det han trakter etter, må han iføre seg en kropp for å nyte den. Så lenge prosessen med ankomst og avgang, fødsel og død varer, hvordan kan det forekomme en endelig forsoning? En sökende bør ikke engang ønske seg syndsforlatelse, for syndsforlatelse er total frihet fra lidenskaper. Å tenke på å skaffe seg belønninger forstyrrer gudsdyrkelsen. Hvorfor bør han nå fortsette oppgaven med å meditere om Gud? Han går seg vill. Så yog bør iaktas med perfekt sinnsro.

Krishn beskriver Kunnskapens vei (Gyan-Karm-Sanyas Yog) også som Buddhi eller Sankhya Yog. Han sier til Arjun at han har forsøkt å opplyse ham om "skjønnsomhetens" preg i forhold til Kunnskapens vei. Egentlig er den eneste forskjellen mellom de to et spørsmål om holdning. I den ene må man bare gå videre etter å ha undersøkt grundig de konstruktive og negative sidene ved foretakendet, mens i det andre må sinnsroen bevares. Derfor er den også kalt Sinnsroens og skjønnsomhetens vei (Samattwa-Buddhi Yog). På grunn av dette og fordi mennesker som har et ønske om belønninger er redusert til ynkelig elendighet, rådes Arjun til å søke ly i Kunnskapens vei.

दूरेण ह्यवरं कर्म बुद्धियोगाद्धनंजय ।

बुद्धौ शरणमन्विच्छ कृपणाः फलहेतवः ॥४९॥

50. "Når Sjelen er utstyrt med sinnslikevekt, fornekter den både fortjenstfulle og onde gjerninger i denne verden, kunsten å handle med sinnsro er yog, og å klare å mestre likevektens og skjønnsomhetens vei er Samattwa Yog."

Stoiske sinn gir opp både det hellige og det syndefulle i selve dette livet. De legger seg til en distansert holdning til begge deler. Derfor bør Arjun strebe etter sinnslikevekten som hentes fra Kunnskapens vei. Yog er evnen til å handle med sinnsro.

To holdninger til handling består i verden. Hvis mennesker utfører et arbeid, vil de gjerne ha fruktene av dette arbeidet. Hvis det ikke finnes noen belønning, vil de kanskje ikke arbeide. Men Yogeshwar Krishn betrakter en slik handling som trelldom og slår fast at tilbedelse av den ene Gud er den eneste verdifulle handling. I dette kapitlet har han bare nevnt handling. Definisjonen er gitt i det niende vers i kapittel 3, og særpreget tas grundig opp i kapittel 4. I verset som vi snart skal sitere, går evnen til å handle frigjort fra verdslige skikker ut på at vi bør utføre handlinger og gjøre det med hengivenhet, men samtidig med frivillig fornektelse av alle krav på fruktene. Men det er bare naturlig å være nysgjerrig på hva som kommer til å skje med disse fruktene. Men det er selvfølgelig ingen tvil om at uselviske handlinger er den rette handlemåten. Hele energien til den tilbedende uten ønsker er rettet mot handlingen hans. Det er meningen at menneskekroppen skal tilbe Gud. Men samtidig vil man gjerne vite om man alltid må fortsette å handle eller om den utførte handlingen vil føre til et eller annet resultat. Krishn tar nå for seg dette problemet:

बुद्धियुक्तो जहातीह उभे सुकृतदुष्कृते ।
तस्माद्योगाय युज्यस्व योगः कर्मसु कौशलम् ॥ ५० ॥

51. "Kloke mennesker, som er dyktige i likevektens og skjønnsomhetens vei og som fornekter alle ønsker om fruktene av handlingen deres og som dermed frigjøres fra fødselens trelldom, oppnår en ren, udødelig tilstand."

Kloke mennesker som er utstyrt med skjønnsomhetens yog, avstår fra fruktene etter deres handling og frigjøres fra fødselens og dødens trelldom. De oppnår den rene, udødelige tilstand med enhet med Gud.

Anvendelse av intellekt kategoriseres her i tre typer. Først ved skjønnsomhetens vei (i versene 31-39). Dette gir to resultater: Guddommelige rikdommer og endelig lykkosalighet. For det andre ved uselvisk handling (i versene 39-51) som bare har én konsekvens – frigjøring fra den forferdelige redsel knyttet til gjentatt fødsel og død ved å oppnå plettfri, uforgjengelig enhet med Gud. Dette er bare to måter beskrevet for yog. Den tredje typen anvendelse av intellekt utføres av de uvitende som er opptatt av uendelige handlingsmåter og som havner i sykler med gjentatt fødsel og død alt etter deres dåder.

Arjuns visjon er bare begrenset til å skaffe seg overherredømme over de tre verdener og til og med over Guder. Men ikke engang for dette er han villig til å gå i krig. På dette tidspunktet avdekker Krishn for ham sannheten om at et menneske kan oppnå den udødelige tilstand gjennom uselvisk handling. Den uselviske handlingens vei gir også adgang til den tilstand som døden ikke kan bryte seg inn i. Men på hvilket tidspunkt vil et menneske være tilbøyelig til å utføre en slik handling?

52. "Når ditt sinn på en vellykket måte har kommet seg over tilknytningens sump, vil du være istand til fornektelsen det er verdt å høre på og som du har hørt."

कर्मजं बुद्धियुक्ता हि फलं त्यक्त्वा मनीषिणः ।
जन्मबन्धविनिर्मुक्ताः पदं गच्छन्त्यनामयम् ॥ ५१ ॥
यदा ते मोहकलिलं बुद्धिर्व्यतितरिष्यति ।
तदा गन्तासि निर्वेदं श्रोतव्यस्य श्रुतस्य च ॥५२ ॥

Nettopp i det øyeblikket Arjuns sinn eller sinnet til hvilken som helst tilbøder har kommet seg trygt over tilknytningens myr, og når det er helt fritt for lengsel etter enten barn eller rikdommer eller ære, er alle verdslige bånd brutt. Det vil da være mottakelig, ikke bare for det som er passende å høre, men også for tanken om fornektelse, og utgjøre en vesentlig del av sin handling ifølge det som er lært. Men i øyeblikket er Arjun ikke forberedt på å høre på det som er passende å høre. Derfor oppstår selvfølgelig ikke spørsmålet om å påvirke hans atferd. Krishn belyser igjen den samme verdigheten:

53. "Når sinnet ditt, som nå er rystet av de motstridende formaningene i Ved, oppnår en uforanderlig og konstant eksistens i Den øverste Ånds vesen, vil du oppnå en udødelig tilstand gjennom dyp meditasjon."

Når Arjuns sinn, som i øyeblikket er totalt sønderrevet av de motstridende læresetningene i Ved,¹¹ oppnår en tilstand preget av uavbrutt meditasjon om Gud, vil det bli uforanderlig og konstant, og da vil han mestre ferdigheten sinnslikevektig skjønnsomhet. Da vil han oppnå den perfekte sinnsro som er udødelighetens endelige tilstand. Dette er toppunktet i yog. Det er ikke tvil om at Ved instruerer oss, men som Krishn påpeker – de motstridende formaningene i Shruti forvirrer sinnet. Formaninger er det mange av, men det er uheldig at mennesker vanligvis holder seg unna kunnskap som egner seg for læring.

श्रुतिविप्रतिपन्ना ते यदा स्थास्यति निश्चला ।

समाधावचला बुद्धिस्तदा योगमवाप्स्यसि ॥ ५३ ॥

11 Den første delen av Ved, som kalles "Verker" (Shruti), og som er kjent gjennom åpenbaring, består hovedsakelig av hymner og instruksjoner vedrørende hellige riter og seremonier. Den andre delen, som kalles "Kunnskap" (Smriti), består av Uphanishad som tar for seg bevissthet om Gud, det høyeste aspekt ved hellig sannhet. ^{back}

Arjun får vite at han vil nå udødelighetens stadium, kulminasjonen av yog, idet hans urolige sinn når bestandighet ved meditasjon. Dette pirrer naturligvis Arjuns nysgjerrighet om vismenns natur, de som eksisterer i en opphøyd tilstand ved perfekt åndelig lykksalighet, har ubevegelige sinn og har fred i den abstrakte meditasjons tilstand. Derfor spør han Krishn:

54. "Arjun sa: 'Hva, O Keshav, er tegnet på mennesket som har oppnådd den sanne meditasjons tilstand og sinnslikevekt, og hvordan snakker, sitter og går denne mannen med fast skjønnsomhet?'"

Sjelen som har kvittet seg med sine tvil, befinner seg i en tilstand av samadhi eller perfekt tankeabsorbering i Den øverste ånd, det verdige objekt for meditasjon. Den som har oppnådd sinnslikevektig skjønnsomhet ved å identifisere seg med den evige essens, som verken har begynnelse eller slutt, sies å være i en tilstand med abstrakt kontemplasjon om Den øverste ånds natur. Arjun spør Krishn om kvalitetene til mennesket med et likevektig sinn som er opptatt av slik kontemplasjon. Hvordan snakker et menneske med urokkelig visdom? Hvordan sitter han? Hvordan er ganglaget hans? Arjun har på denne måte stilt fire spørsmål. Da sier Krishn:

55. "Herren sa: 'Et menneske sies å være urokkelig i sinnet når han har gitt avkall på alt begjær i sinnet og har oppnådd Jegets tilfredshet gjennom Jeget.'"

Når et menneske har gitt avkall på alt sitt begjær og oppnådd Sjelens tilfredshet gjennom kontemplasjon av Sjelen, sies han å være et menneske med fast skjønnsomhet. Dette Jeget nås bare gjennom fullstendig oppgivelse av lidenskaper. Vismannen som har sett den utsigelige skjønnet i sitt Jeg og funnet perfekt tilfredsstillelse i ham, er mennesket med stødig vurderingsevne.

अर्जुन उवाचः स्थितप्रज्ञस्य का भाषा समाधिस्थस्य केशव ।
स्थितधीः किं प्रभाषेत किमासीत ब्रजेत किम् ॥५४ ॥

श्रीभगवानुवाचः प्रजहाति यदा कामान्सर्वान्पार्थ मनोगतान् ।
आत्मन्येवात्मना तुष्टः स्थितप्रज्ञस्तदोच्यते ॥५५ ॥

56. "Han er sannelig en stødig-sinnet vismann som ikke lar seg bevege av sorg og som er likegyldig overfor lykke og som har overvunnet lidenskap, frykt og sinne."

Han med et sinn som er upåvirket av kroppslige, tilfeldige og verdslige sorger og som har kvittet seg med ønsket om fysiske nytelser og som har undertrykt lidenskaper, frykt og sinne, er den vismann med skjønnsomhet som har nådd kulminasjonen av åndelig disiplin. Krishn påpeker så de andre kvalitetene til denne helgenlignende mannen:

57. "Det mennesket har et stødig sinn som er helt fri for tilknytninger og som verken fryder seg over suksess eller avskyr fiasko."

Det mennesket har en fast visdom som er helt fri for forblindelse og som verken ønsker hell velkommen eller forkaster uhell. Bare det er lykkebringende som trekker en Sjel til Guds vesen, mens det som trekker sinnet til fristelsene i den materielle verden er uhellvarslende. Det skjønnsomme mennesket er ikke overdrevent lykkelig i gunstige omstendigheter, og han fordømmer ikke motgang, for ingen av delene egner seg til tilknytning og i dette er det heller ikke noe ondt som kan besudle renheten i hans sinn. Det vil si at han nå ikke har noe behov for ytterligere strebing.

58. "Som en skilpadde trekker inn lemmene sine, trekker denne mannen inn sansene sine fra alle objekter, og da har han virkelig et stødig sinn."

Når en mann trekker sine sanser bort fra alle sider og begrenser dem til sitt sinn lik en skilpadde som trekker hodet og føttene innunder skallet, er hans sinn stødig. Men det er bare en analogi.

दुःखेष्वनुद्विग्नमनाः सुखेषु विगतस्पृहः ।
वीतरागभयक्रोधः स्थितधीर्मुनिरुच्यते ॥५६॥
यः सर्वत्रानभिस्नेहस्तत्तत्प्राय शुभाशुभम् ।
नाभिनन्दति न द्वेष्टि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥५७॥
यदा संहरते चायं कूर्मोऽङ्गानीव सर्वशः ।
इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेभ्यस्तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥५८॥

Med det samme skilpadden vet at faren er over, strekker den ut lemmene igjen. Slipper en mann med stødige visdom på samme måte løs sansene sine etter å ha kontrollert dem og fortsetter å nyte verdslige gleder?

59. "Når gjenstander for sanselig nytelse opphører å eksistere for mennesket som trekker sansene sine bort fra dem, er lengselen etter disse gjenstandene fortsatt der. Men lengslene til det skjønnsomme mennesket er fullstendig utslettet av hans sansning av Gud."

Sanseobjektene forsvinner for mennesket som har avvist dem fordi sansene hans ikke lenger registrerer dem, men lengslene hans overlever likevel. Følelsen av tilknytning lever videre. Men lidenskapene til yogien, den uselviske handlingens utøver, utslettes av hans sansning av den endelige essens som er Gud.

Den dyktige eller opplyste vismann strekker ikke, som skilpadden, ut sine sanser mot objekter som behager ham. Når sansene hans først har visnet, er alle innflytelsene og inntrykkene (sanskar) han har båret i seg fra en tidligere eksistens, ugjenkallelige døde. Sansene hans vender da ikke tilbake til livet. Ved å nå Gud gjennom iakttakelse av Den uselviske handlingens vei, blir til og med tilknytningen til objekter for sanselige nytelser utryddet. Kraft har ofte vært et trekk ved meditasjon, og ved bruk av den kvitter de søkende seg med sanseobjekter. Men tanker på disse objektene varer ved. Disse tilknytningene forsvinner først med sansningen av Gud og aldri før det, for før dette stadiet finnes fortsatt rester av materien.

I denne sammenhengen pleide min mest ærverdige lærer Shree Parmanand Ji å nevne en begivenhet fra sitt eget liv. Han hadde hørt tre stemmer fra himmelen da han var i ferd med å oppgi hjemmet sitt. Vi spurte respektfullt hvorfor disse tre stemmene fra himmelen bare kom til ham. Vi hadde ikke hørt noe. Han svarte at han også hadde den samme tvilen. Men så slo det ham at han hadde vært

विषया विनिवर्तन्ते निराहारस्य देहिनः ।

रसवर्जं रसोऽप्यस्य परं दृष्ट्वा निवर्तते ॥५९॥

en asket i sine siste syv fødsler. I de fire første av disse hadde han bare streifet rundt iført en hellig manns utstyr med et sandalmerke i pannen, aske gnidd på kroppen og med vannmuggen som asketer brukte. Han hadde da vært uvitende om yog. Men i sine tre siste fødsler hadde han vært en sann helgen slik en slik Sjel bør være. Nå var det en oppvåkning av yog i ham. I det siste liv var den endelige frigjøringen nesten der, og enden var i sikte, men et par av hans lengsler var der fortsatt. Selv om han hadde fast kontroll over sin ytre kropp, fantes disse lidenskapene i ham. Det var grunnen til at han måtte gjennomgå enda en fødsel. Og i denne fødselen innen en begrenset tid hadde Gud befridd ham for alle lidenskapene hans, så å si gitt ham to rungende slag og på den måten gjort ham til en sann sadhu.

Krishn mener nøyaktig det samme når han proklamerer at selv om et menneskes tilknytning til sanseobjekter slutter når han hindrer sansene i å reagere på disse objektene, er han først kvitt lengselen etter disse objektene når han kjenner sitt eget Jeg som den identiske Gud gjennom meditasjon. Vi må altså handle inntil vi har oppnådd denne sansningen. Goswami Tulsidas har også sagt at til å begynne med finnes det tre lidenskaper i hjertet som blir feid bort av sann hengivenhet overfor Gud.

Krishn snakker om hvor vanskelig det er å trekke sansene bort fra objektene deres:

60-61. "O sønn av Kunti, menneskene burde undertrykke sansene sin som med kraft griper også kloke og strebende sinn, og vie seg til meg med perfekt konsentrasjon fordi bare det menneskets sinn er stødig som har oppnådd kontroll over sine sanser."

यततो ह्यापि कौन्तेय पुरुषस्य विपश्चितः ।
इन्द्रियाणि प्रमाथीनि हरन्ति प्रसभं मनः ॥ ६० ॥
तानि सर्वाणि संयम्य युक्त आसीत मत्परः ।
वशे हि यस्येन्द्रियाणि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥ ६१ ॥

Opprørske sanser herjer også i skjønnsomme og aktive sinn og ødelegger stødigheten deres. Med full kontroll over sine sanser, utstyrt med yog og hengivenhet, burde Arjun kunne finne ly hos Gud som Krishn er en inkarnasjon av, for bare den mannen har et fast sinn som har undertrykt sansene sine. Sammen med fornektelsen av sansene må det være uopphørlig kontemplasjon om den ønskede Gud. Hvis det ikke finnes en slik refleksjon, vil sinnet være opptatt av materielle objekter, og de onde konsekvenser av dette kan vi se i ordene til Krishn selv.

62. "De som tenker på sanselige objekter, er knyttet til dem, tilknytning gir opphav til begjær og sinne oppstår når dette begjæret hindres."

Følelsen av tilknytning vedvarer hos mennesker som ikke har kommet over sin opptatthet av sanselige objekter. Begjær oppstår av tilknytning. Og sinnet kommer når det er en hindring i veien for tilfredsstillelse av begjæret. Og hva gir dette raseriet støtet til?

63. "Villfarelse oppstår av sinne som forvirrer hukommelsen. Forvirring av hukommelsen underminerer evnen til skjønnsomhet, og når skjønnsomheten går tapt, fjerner den søkende seg fra midlene til syndsforlatelse.»

Forvirring og uvitenhet oppstår av sinne. Distinksjonen mellom det evige og det flyktige viskes ut. Minner svekkes av villfarelse, slik det skjedde med Arjun. Krishn sier igjen at i en slik tilstand kan man ikke på en klok måte bestemme hva man skal gjøre og hva man

ध्यायतो विषयान्मुंसः संगस्तेषूपजायते ।
संगात्संजायते कामः कामात्क्रोधोऽभिजायते ॥६२॥
क्रोधोद् भवाति सम्मोहः सम्मोहात् स्मृतिविभ्रमः ।
स्मृतिभ्रंशाद्बुद्धिनाशो बुद्धिनाशात्प्रणश्यति ॥६३॥

ikke skal gjøre. Forvirring i hukommelsen svekker den søkendes hengivenhet, og tap av skjønnsomhet gjør at han fjerner seg fra målet å bli ett med Gud.

Her har Krishn understreket betydningen av å rendyrke en manglende opptatthet av sanselige objekter. Den tilbedendes sinn burde heller alltid være opptatt av det – ord, form, inkarnasjon eller tilholdssted – det som gjør at sinnet hans kan bli ett med Gud. Sinnet trekkes mot sanselige objekter når gudsdyrkelsens disiplin svekkes. Tanker på disse objektene fører til tilknytning som i sin tur resulterer i et begjær etter dem. Sinne oppstår hvis tilfredsstillelsen av dette begjæret hindres på noen måte. Og uvitenhet ødelegger til slutt kraften i skjønnsomhet. Den uselviske handlings vei sies også å være Kunnskapens vei, for det må alltid huskes at begjær ikke må slippe inn i den tilbedendes sinn. Det finnes tross alt ingen virkelige frukter. At begjær dukker opp, er ugunstig for visdom. Stødig kontemplasjon er derfor en nødvendighet. Et menneske som ikke alltid tenker på Gud, fjerner seg fra den rette vei som kan føre ham til endelig lyksalighet og herlighet. Men det finnes en trøst. Kjeden med tilbedelse blir bare brutt, ikke helt ødelagt. Når man først har følt gleden ved tilbedelse, vil den fortsette fra samme punkt der den ble avbrutt så snart den tas opp igjen.

Dette er skjebnen til den tilbedende som er knyttet til sanselige objekter. Men hvordan går det med den søkende som har mestret sitt hjerte og sinn?

64. "Bare det menneske oppnår den åndelige ro som har mestret sitt sinn og som forblir upåvirket at sanselige objekter selv om han har dem rundt seg på alle kanter fordi hans sanser er riktig kontrollert."

रागद्वेषवियुक्तैस्तु विषयानिन्द्रियैश्चरन् ।
आत्मवश्यैर्विधेयात्मा प्रसादमधिगच्छति ॥६४॥

Vismannen er fylt av midlene til åndelig realisering, og han som har opplevd en intuitiv sansning av Jegets identitet og Den øverste ånd, oppnår en tilstand med den mest subtile fred fordi han har undertrykt sine sanser. Derfor forblir han uberørt av objektene deres selv om han har dem rundt seg på alle kanter. Ingen forbud er nødvendige for en slik mann. Det er for ham ingenting ugunstig som han må kjempe mot og forsvare seg selv. For ham er det heller ikke noe godt som han skulle lengte etter.

65. "Etter å ha erkjent den endelige likevekt, forsvinner alle hans (den søkendes) sorger, og det lykksalige sinnet til et slikt menneske gror raskt i fasthet."

Velsignet med en visjon av Guds utsigelige herlighet og hans guddommelige nåde vil alle gudsykkerens sorger – den timelige verden og dens gjenstander som er tilholdsstedet for alle sorger – forsvinne, og kraften i skjønnsomheten hans blir større og stødigere. Heretter dveler Krishn ved skjebnen til dem som ikke har oppnådd helgentilstanden:

66. "Et menneske uten åndelig fullendelse har ingen visdom eller sann tro, og en mann uten hengivelse har ingen fred i sinnet. Siden lykke avhenger av fred, hvordan kan slike mennesker være lykkelige?"

Et menneske som ikke praktiserer meditasjon, er blottet for visdom orientert mot uselviske handlinger. Dette utarmede mennesket mangler til og med følelsen av hengivenhet overfor den altgjennomtrengende ånd. Hvordan kan et slikt menneske, uten bevissthet om det indre Jeg og den ytre Gud, oppleve fred? Og hvordan kan han uten fred oppleve lykke? Det kan ikke finnes

प्रसादे सर्वदुःखानां हानिरस्योपजयायते ।
प्रसन्नचेतसो ह्याशु बुद्धिः पर्यवतिष्ठते ॥६५॥
नास्ति बुद्धिरयुक्तस्य न चायुक्तस्य भावना ।
न चाभावयतः शान्तिरशान्तस्य कुतः सुखम् ॥६६॥

noen hengivenhet uten at man kjenner gjenstanden for hengivelsen, og kunnskap bunner i kontemplasjon. Uten hengivenhet kan det ikke finnes fred, og et menneske med et urolig sinn kan ikke oppleve lykke, langt mindre en tilstand preget av uforanderlig, evig lykksalighet.

67. "For slik vinden fanger båten på vannet, akkurat slik er den med en av sansene, som streifer om mellom objekter som tilfredsstillter dem og som intellektet dweler ved. Den er sterk nok til å feie bort skjønnsomheten til dem som ikke er preget av åndelig ferdighet."

Slik som vinden fører en båt langt bort fra bestemmelsesstedet kan også én av de fem sansene som streifer rundt blant gjenstander som intellektet sanser, gripe fatt i mennesket som ikke har tatt på seg oppgaven med åndelig søken og disiplin. Derfor er ustanselig erindring om Gud avgjørende viktig. Krishn dweler igjen ved betydningen av handlingsorientert atferd.

68. "Derfor, O mektig-armete (Arjun), har mennesket som hindrer sansene sine i å havne i objekter, en stødig skjønnsomhet."

Mennesket som hindrer sansene i å bli trukket mot objektene sine, er et menneske med stødig visdom. "Arm" er et mål på handlingssfæren. Gud kalles "mektig-armet" (mahabahu) selv om han er kroppsløs og virker overalt uten hender og føtter. Den som blir ett med ham eller er tilbøyelig til ham og er underveis til hans sublime prakt, er derfor også "mektig-armet". Det er betydningen av dette tilnavnet som brukes på både Krishn og Arjun.

इन्द्रियाणां हि चरतां यन्मनोऽनुविधीयते ।
तदस्य हरति प्रज्ञां वायुर्नावमिवाम्भसि ॥६७॥
तस्माद्यस्य महाबाहो निगृहीतानि सर्वशः ।
इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेभ्यस्तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥६८॥

69. "Den sanne tilbederen (yogi) holder seg våken midt i det som er natt for alle skapninger, men de forgjengelige og flyktige verdslige gledene der alle levende skapninger holder seg våken, er som natten for vismannen som har sanset virkligheten."

Den transcendentale Ånd er som natt for levende vesener fordi han verken kan ses eller forstås med tanken. Han er altså som natt, men det er i denne natten at det åndelig bevisste mennesket forblir våken fordi han har sett det formløse og kjent det ubegripelige. Den søkende får adgang til Gud gjennom kontroll over sansene, sinnsro og meditasjon. Dette er grunnen til at de forgjengelige verdslige gledene som levende vesener sliter for dag etter dag, er natt for Guds sanne tilbeder.

Bare vismannen, som ser det individuelle Jeget og det universelle Jeget og er likegyldig overfor begjær, lykkes i sitt forehavende som er Gud-realisering. Han holder til i verden, men er likevel uberørt av den. La oss nå se hva Krishn har å si om hvordan den realiserte vismannen opptrer.

70. "Når vannet i de mange elvene strømmer ut i det fulle og konstante havet uten å påvirke dets ro, slik samler sansenes gleder seg i et menneske med stødige skjønnsomhet uten å føre til noe avvik, og et slikt menneske oppnår en tilstand med den mest subtile fred i stedet for å lengte etter sanselige gleder."

Det fulle og uforanderlige hav assimilerer alle elvene som fosser voldsomt ut i det uten å miste sin ro. På samme måte assimilerer et menneske som er seg bevisst enheten i sitt Jeg og Den øverste ånd alle verdslige gleder uten på noen måte å vike av fra den valgte vei. I stedet for å lengte etter sanselig tilfredsstillelse, sikter han

या निशा सर्वभूतानां तस्यां जागर्ति संयमी ।

यस्यां जाग्रति भूतानि सा निशा पश्यतो मुनेः ॥६९॥

आपूर्यमाणमचलप्रतिष्ठं समुद्रमापः प्रविशन्ति युद्धत् ।

तद्वत्काम यं प्रविशन्ति सर्वे स शान्तिमाप्नोति न कामकामी ॥७०॥

mot å oppnå den mest subtile lykksalighet ved å forene sitt Jeg med den øverste Gud.

De fossende strykene i hundrevis av elver ødelegger alt som kommer i deres vei – avlinger, mennesker og dyr og deres boliger – og strømmer ut i havet med en voldsom kraft, men kan ikke heve eller senke dets nivå det aller minste. De kan bare smelte sammen med havet. På den samme voldsomme måten kan sanselige gleder angripe vismannen som har nådd kunnskap om virkeligheten og smelter sammen i ham. De kan ikke bevirke noe i ham, verken godt eller ondt. Handlingene til en tilbeder er ikke-gode og ikke-onde. De transcenderer godt og ondt. Sinnene som er seg Gud bevisst og som er kontrollerte og oppløste, bærer bare den guddommelige fortrinnsmerke. Hvordan kan noe annet merke settes på et slikt sinn? I dette ene verset har Krishn dermed svart på flere av Arjuns spørsmål. Arjun ville gjerne bli klar over særtrekkene hos en vismann som kjenner den guddommelige virkelighet: hvordan han snakker, hvordan han sitter, hvordan han går. Men det ene ordet "hav" svarer den allvitende Krishn på alle disse spørsmålene. En vismanns merke er at han er lik et hav. Som et hav er han ikke bundet av regler, at han må sitte slik eller gå slik. Det er menn som ham som oppnår den endelige fred, for de har selvkontroll. De som lengter etter gleder, kan ikke få fred.

71. "Mennesker som har gitt avkall på alt begjær og som opptrer uten egoisme, arroganse og tilknytning, er de som oppnår fred."

Mennesker som har gitt avkall på alt begjær og som utfører handlinger blottet for følelser for jeg og mitt, realiserer den endelige fred. Hinsides den er det ingenting å strebe etter og oppnå.

विहाय कामान्यः सर्वान् पुमान्श्चरति निःस्पृहः ।
निर्ममो निरहङ्कारः स शान्तिमधिगच्छति ॥७१॥

72. "Slik, O Arjun, er fastheten til mennesket som har erkjent Gud. Etter at han har nådd dette stadiet, undertrykker han alle fristelser og, fast forankret i sin tro, fortsetter han ettr sin død i denne ekstasetilstanden i foreningen mellom hans Jeg og Gud."

Slik er tilstanden for en som har erkjent Gud. Strømmen av timelige gjenstander smelter sammen i disse havlignende vismennene som er utstyrt med selvkontroll og intuitiv sansning av Gud.

Enkelte har sagt at Geeta er fullført med det andre kapitlet. Man kapitlet kan bare aksepteres som en konklusjon hvis alle implikasjonene ved Handling (karm) blir belyst bare ved å nevne prosessen. I dette kapitlet har Krishn bedt Arjun høre på ham på Den uselviske handlingens vei, for ved å kjenne den vil han bli frigjort fra det materiell livets lenker. Han har rett til bare å handle, men han har ikke rett til fruktene av sine handlinger. Samtidig bør han ikke miste hengivenheten overfor handling. Han må alltid være forberedt på å handle. Ved å utføre en slik handling sikrer han seg den mest opphøyde kunnskap om Jeget og Gud, og han oppnår endelig fred. Alt dette har Krishn sagt, men ikke hva handling er.

Avsnittet som kalles "Yog eller Skjønnsomhetens vei", er faktisk ikke et kapittel. Det er bare et påfunn av anmeldere mer enn det er skapt av Geetas dikter. Det er ingenting forbausende i dette, for vi kan i beste fall tolke et verk ut fra vår egen forståelse. I dette "kapitlet" har Krishn, som vi har sett, ved å forklare verdien av handling og ved å indikere forholdsreglene som må tas i utføringen av handling foruten de karakteristiske særtrekkene til vismannen som har skaffet seg kunnskap om Jeget og Gud gjennom sansning, vekket Arjuns nysgjerrighet og også svart på noen av spørsmålene hans. Jeget er

एषा ब्राह्मी स्थितिः पार्थ नैनां प्राप्य निमुह्यति ।
स्थित्वास्यामन्त-कालेऽपि ब्रह्मनिर्वाणमुच्छति ॥७२॥

uforanderlig og evig. Arjun formaner til å kjenne det for å kunne lære virkeligheten å kjenne. Det er to måter å skaffe seg denne kunnskapen på, Skjønnsomhetens eller Kunnskapens vei og Den uselviske handlings vei. Å utføre den nødvendige handling etter en grundig gjennomgang av ens kapasitet og beslutsomhet, er Kunnskapens vei, mens å vie seg til den samme oppgaven med en kjærlig avhengighet av den tilbødte Gud, er Den uselviske handlings vei, også kjent som Den fromme hengivelses vei (Bhakti Marg). Goswami Tulsidas har framstilt de to veiene som begge fører til endelig frigjøring, på denne måten: "Jeg har to sønner. Den eldste er en mann med skjønnsomhet. Men den yngste er bare en guttunge som er hengiven overfor meg som en trofast tjener og ønsker ikke annet enn å hjelpe meg og hylle meg. Den siste stoler på meg, mens den første stoler på sin egen dyktighet. Men begge må skjempes og slåss mot de samme fiendene, nemlig lidenskap og sinne.

Krishn sier på samme måte at han har to typer hengivne. Først har vi den som følger Kunnskapens vei (gyanmargi). Så har vi den som følger Hengivelsens vei (bhaktimargi). Det hengivne mennesket eller utføreren av uselviske handlinger søker tilflukt i Gud og går fram på sin valgte vei totalt avhengig av hans nåde. Mennesket med skjønnsomhet, derimot, har tiltro til sin egen styrke, og legger ut på sin vei etter å ha foretatt en korrekt vurdering av sine egne evner foruten av fortjeneste og tap i det han foretar seg. Men de to har et felles mål og de samme fiendene. Ikke bare mennesket med skjønnsomhet, men også det hengivne mennesket må overvinne de samme motstanderne, nemlig sinne, begjær og annen ugudelighet. Begge må fornekte begjær. Også handlingen som må utføres i begge disiplinene er en og den samme.

Slik slutter det andre kapitlet i Upanishad til Shreemad Bhagwad Geeta om Den øverste ånds kunnskap, vitenskapen om Yog og dialogen mellom Krishn og Arjun med tittelen:

"Karm-Jigyasa" eller "Nysgjerrighet om handling."

Slik avsluttes Swami Adgadanands framstilling i det andre kapitlet av Shreemad Bhagwad Geeta i "Yatharth Geeta".

Hari om tat sat